

Iz besednega zaklada narodovega.

Spisal dr. K. Štrekelj.

Na naslednih stranéh podajam majhen prispévek k slovenskemu slovarju, obsegajoč take besede, ki so mu — izvzemši morda kakih deset — dosedaj bile ali popolnoma neznane ali vsaj ne znane v spodaj podanih oblikah, zvezah in pomenih. Sevéda zbirka ne obsega samó domače robe, ampak tudi tujke; saj so té postale ravno takó lastnina narodova, kakor domačinke, in ločiti jih vé od teh navadno samó strokovnjak. Ne samó smešen, ampak celó škodljiv se mi zdí strah pred njimi, kateri sedaj pretresa kostí skoraj vsem slovenskim pisateljem in pisacem, ‚pridno nam bogatečim jezik borni‘ z ‚veresijami‘ in drugimi turškimi nepotrebnicami, ki stopajo na mesto kulturnih besed, znanih vsi zapadni Evropi. Kaj neki naj rečemo možu, ki je do danes še pisal n. p. ‚peljali smo se v Ljubljano‘, jutri pa obrne hrbet ti vsemu slovenskemu svetu znani besedi, o kateri še ne vemo za trdno, odkod je prav za prav, ter začne pisati ‚vezli smo se v Ljubljano‘? Razložek je pač le ta, da je v drugem primeru *ón vedé* šel *kràst*, v prvem pa je rabil le besedo, katero si je *narod nevedé izposodil*. Kaj je večí greh? Grozno je, kakó naglo se pri nas daje slovó starim udomačenim besedam, in kake mačehe se postavljajo potém na njih mesto — in zakaj? Zató, ker je tá in tá slišal le zvoniti, da je tá in tá beseda tuja, — in že jo je obsodil! Kedór misli, da more jezik izhajati brez izposojenih besed, tá ne pozná življenja jezikovega. Le pridno naj puka in zameta tujke, in obilo naj dobi posnemovávcev! Kmalu bomo videli, kako bo govoril narod, ako bo vzprejel njegova načela: ne bo mu nazadnje ostajalo drugega, kakor v čistem narodnem jeziku — skoraj bi rekel — lajati!

Spodaj priobčena zbirka obsega do malega samó besede s Primorskega, ter je potemtakem nekako dopolnilo lepih Erjavčevih podatkov „Iz potne torbe.“ Znesli so mi jo ti-le gospodje: Janez Jereb, uradnik v finančnem ministerstvu na Dunaji, — Jožef Kenda, učitelj na Ljubušnjem, ki mi je predlanskim izročil prav lepo zbirko menj znanih besed iz svojega rojstvenega kraja Temljin in od drugó na Tolminskem, kjer je učiteljeval, — in Janez Kokošar, župnik v Šebreljah, znan slovenskemu svetu za izbornega muzika, meni pa še posebe za pridnega zapisovavca narodnih pesmi. Poleg teh gospodov mi je to in ono besedo povedal tudi še kak prijatelj dunajski: vsém se pristrčno zahvaljujem. Kar se pak tiče cerkljanskih besed, opomniti mi je, da sem v pričujočo zbirko vzprejel samo tiste, s katerimi je moči priobčene kakó pojasniti, razložiti ali omejiti; ostale sem si prihranil za razpravo o cerkljanskem narečji.

Znamenja, katera sem rabil za oznamenilo v narečji podanih besed, so pač vsa razumljiva. K večemu mi je omeniti črke *ε*, katero rabim za tisti *e*, ki se glasi kakor drugi *e* v besedi *pletem*. Kar se pak tiče naglasnih znamenj na besedah, zapisanih v cerkljanskem narečji, opomniti moram na kratko, da znamenje ` in ` pri takih besedah ni to, kar pri besedah drugih narečij. Cerkljanščina ima namreč svoje posebno karak-
teristično naglaševanje, raztezajoče se nekoliko tudi preko me-
tega narečja na Tolminsko. Pred vsem je značilen za to narečje usečeni naglas v kratkih zlogih, nekako podoben nemšk. kratkosti pred podvojenim konsonantom: *hatte, dicke, bitten*. V razliko od sicer navadnega kratkega naglasa bilo bi zan-
najbolje rabiti srbsko znamenje *˘*. Kolikor pak se mi ta use-
čeni naglas zdi krajši od navadnega slovenskega kratkega naglasa, za toliko je primeroma cerkljanska dolžina daljša od navadne slovenske, to je, cerkljanske dolžine so daljše dol-
žine (Überlängen).

Potrebno se mi je zdelo, ozirati se v opomnjah ne samó na znanstveno etimologijo, ampak tudi na delovanje takozvane narodne etimologije, do nedavnega časa še skoraj popolnoma preziranega faktorja. Tudi za poslopje slovenske semazijologije sem skušal nekaj kamenov pripraviti.

Kar se pak posebe tiče izvajanja priobčenih besed, povedal sem pri temnejših, odkod so in kakó so nastale; povsod sevéda tega nisem mogel, čemur se ne bo čudil, kedor vé, kaj je etimologija. Pri menj temnih besedah je bilo dovolj, pokazati na Miklošičev etimologijski slovar, najtrdnjšo pod-
lago etimologijskih študij slovanskih. Nekatere stvari sem na-
stavil, da drug kedó poskusi boljše razlago in ovrže mojo

hipotezo. Ni me sram povedati, da je takih hipotez celó v ti majhni zbirki le preveč. Tolažim se z mojstrom Diezom: „Das Höchste, was der Etymologe erreicht, ist das Bewusstsein, wissenschaftlich gehandelt zu haben!“

K r a t i c e.

a.

- Archiv* = Archiv für slavische Philologie. Herausgegeben von V. Jagić. Berlin. Do sedaj 14 zvezkov.
- Boerio* = Dizionario del dialetto veneziano di Giuseppe Boerio. Seconda edizione. Venezia 1856.
- Et. Wtb.* = Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen von Franz Miklosich. Wien 1886.
- Gutsmann* = Deutsch-windisches Wörterbuch. Verfasset von Oswald Gutsmann. Klagenfurt 1789.
- Janežič* = Anton Janežičev slovensko-nemški slovar. Drugi natis. V Celovcu 1874.
- Karadžić* = Srpski rječnik istumačen njemačkim i latinskijem riječima. Skupio ga i na svijet izdao Vuk Stef. Karadžić. U Beču 1852.
- Kor.-n.* ali *N.-kor.* = Kärntisches Wörterbuch. Von Dr. M. Lexer. Leipzig 1862.
- Let.* ali *Letopis* = Letopis Matice Slovenske. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska. V Ljubljani (1875, 1879, 1880, 1882/83).
- Lexer* = Mittelhochdeutsches Handwörterbuch von Dr. Mathias Lexer. 3 Bde. Leipzig 1872, 1876, 1878; in pa istega pisatelja Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch. 3. Aufl. Leipzig 1885.
- Megiser* = Dictionarium quatuor linguarum, videlicet germanicae, latinae, illyricaе (quae vulgo sclavonica appellatur) et italicae, 2. izd., Klagenfurt 1744.
- Murko* = Slovénsko-nemški in nemško-slovénski róčni besédnik. Kakor se slovénšina govori na Štajerskim, Koróškim, Krajnskimi in v zahodnih straneh na Vógerskim. Zložil Anton Janez Murko. Slovénsko-nemški dél. V Gradci 1833.
- Nemanić* = Čakavisch-kroatische Studien von D. Nemanic. Erste Studie. Accentlehre. 3 Hefte. Wien 1883, 1884, 1885.
- N.-kor.* = *Kor.-n.*
- Pfuhl* = Lužiski serbski slównik. Lausitzisch-wendisches Wörterbuch. Verfasst und unter Mitwirkung von Seiler und Hórnik herausgegeben von Pfuhl. Budissin 1866.

- Pirona* = Vocabolario friulano dell' abate Jacopo Pirona, pubblicato per cura del Dr. Giulio Andrea Pirona. Venezia 1871.
- Schmeller-Frommann* = Bayerisches Wörterbuch von J. Andreas Schmeller. Zweite Ausgabe bearbeitet von G. Karl Frommann. 2 Bde. München 1872, 1877.
- Schöpf* = Tirolisches Idiotikon von J. B. Schöpf, O. S. F., vollendet von A. J. Hofer. Innsbruck 1866.
- Türkisch* = Die türkischen Elemente in den südost- und osteuropäischen Sprachen (Griechisch, Albanisch, Rumunisch, Bulgarisch, Serbisch, Kleinrussisch, Grossrussisch, Polnisch). Von Dr. Franz Miklosich. 2 Hälften (= I. H., II. H.) mit einem Nachtrage in 2 Hälften (= I. N., II. N.), Wien 1884, 1888, 1890.

Druga pomagála so navedena na svojem mestu.

b.

<i>bav.</i> = bavarski.	<i>mr.</i> = maloruski.
<i>ben.</i> = benečanski.	<i>n.</i> = nemški.
<i>bolg.</i> = bolgarski.	<i>nsl.</i> = novoslovenski.
<i>br.</i> = beloruski.	<i>p.</i> = poljski.
<i>č.</i> = češki.	<i>r.</i> = ruski.
<i>dol.-srb.</i> = dolenje - srbski (lužiški).	<i>srb.</i> = srbski.
<i>furl.</i> = furlanski.	<i>srvn.</i> = srednjevisokonemški.
<i>gor.-srb.</i> = gorenje-srbski (lužiški).	<i>stsl.</i> = staroslovenski.
<i>ital.</i> = italijanski.	<i>stvn.</i> = starovisokonemški.
	<i>tir.</i> = tirolski.
	<i>vr.</i> = velikoruski.

Ostale kratice pač ne bodo delale nikakih težav.

Beléžen, -žna, s. m., Jahreszahl, letnica, navadno z apnom narejena (Temljine). Erjavec pozná v Let. 1879, 133 to besedo v ženskem spolu in v pomenu „znamenje, Zeichen, Marke“ na pr. na „obeljenih drevesih“. — Že Krek je v Kresu I. 120 ns. (= Einleitung in die slav. Literaturgeschichte² 543 - 550) dokazal, da je stsl. beseda *bělęzъ*, iz katere je naša narejena, zvezana sè stsl. *bělъ* albus samó po narodni etimologiji in da je v resnici turška. Več o nji gl. Et. Wtb. 12: *bělęgŭ* in Türkisch I. H. 27., I. N. 15, II. N. 86 pod *bilgŭ* Zeichen.

Belída, -e, s. f., Kalkmilch, apneno mleko, s katerim belijo zidove (Temljine). — Podstava ti besedi vtegne biti deblo *běli* tünchen, weissen, pripona pak *da*; toda take tvorbe so redke. Zato ní nemogoče, da imamo opraviti z besedo,

narejeno iz *bělz* s tujim sufiksom *ida*, po vzorih *bulida* Clematis vitalba, *golida*, *robida*. Vendar prim. še v Let. 1875, 223: *belida* imé kozi (na Grahovem).

Bíček, *-čka*, s. m., das Bocklamm (Temljine). V pomenu ,oven z rogní' se *bíček* govori pod Krnom (Let. 1879, 133), v pomenu ,Schafbock' pa sploh v soški dolini in v goriški okolici (Let. 1882/83, 197). Podstava je *bic* Schafbock (Let. 1882/83, 197), na Cerkljanskem *běc* Widder (kot psovka to, kar n. Schafskopf). Megiser, Gutschmann in Janežič imajo *bica*, *bicika*, Schaf, Mutterschaf; na Krasu je *bíčka* ovca s kratko volno. Težko bo sem spadala *běka* svoje imé ovcí (Zemon pri Bistr., Let. 1882/83, 197). Drugi Slovani nimajo, kolikor meni znano, nič takega. Srbsko besedo *bícal* *-cka*: ,ime nerastu, kojim se zove kad se mame svinje', kajk. *bícek*, *bícko* id., primerja Daničić v akad. Rječniku I. 280 madj. ,*ficke* živahan'; a ta beseda je vsled pomena pač različna od naše *bic*. Srbskemu *bícal* stoji bliže od navedene madjarske besede albanski *bíts*, *bítsín* Ferkel (G. Mayer, Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache 38). Vse torej kaže, da je naš *bic* Widder, *bica* Mutterschaf tujka, in to iz romanščine: prim. ben. *bizarin* agneletto, Boerio 84.

Blágovica, *-e*, s. f., edina hči v hiši, ki bo za roditelji dobila vso imovino (okoli Gorice). Erjavec ima v Let. 1879, 134 (najbrž tudi iz okolice goriške) v istem pomenu *blagovnica*, na Krasu pa pravijo *blágovníca* (gl. mojo Morphologie 59), kar je pač nastalo iz oblike, katero Erjavec navaja, in ne iz **blagonja*; zadnja podstava je *blago*.

Blazína, *-e*, s. f., močan tram pod podom, Tragebalken (Temljine). V Cerknem je *blazína* greda pri skednji; Erjavec ima s Tolminskega v Let. 1879, 134: *blazínu* greda pri stogu in menda sploh pri strehah, Mauerbank, Lagerbalken. — S tem pomenom se zлага r. *bolozno* tolstaja doska (Et. Wtb. 18: *bolz*); kašubski *blozno* nasad u saú, Archiv XI. 123.

Blenéti se, *blením se*, v. ipf., goliti se. Kadar živali izpada dlaka, pravijo: *blení se* (Temljine). — Ta beseda spada k istemu korenu, kakor *léniti se* sich häuten (v Starem Sedlu; Let. 1882/83, 210). Prim. njene sorodnice v Et. Wtb. 170: lin-: srb. *linjati se* sich hären, bolg. *liněja* sich mausern itd. Odkod pa ima naša beseda *b* na početku? Ta *b* ni drugega, kakor okrajšan prefiks *ob*; enakih prikazni jezik sicer nima mnogo, vendar nahajamo nekaj primerov. V slovenščini imamo *bočka*, ovca ,ob očeh' rumenkasta, iz *ob-óčka* (Let. 1879, 129), v Otaležah govore *ríškat* orehe luščiti iz oblatovja, kjer je *o* gotovo odpál (oréškati) ter

ni misliti naravnost na staropruski *reis*, lit. *rėšutas* itd. (Et. Wtb. 277: *rėchū*). V srbščini se nahaja *biskati* komu uši iskati, iz *ob-iskati*, toisto v češčini *viskati* Läuse suchen; v gorenji srbščini pa najdemo *bahnić, bahnjeć, bahnjowac* Lämmer gebären, lammen, iz *ob + ahnić* itd. Naš glagol je nedovršnik pač zató, ker se je čut, da je s prefiksom zložen, izgubil vsled odpadka početnega *o*; nekaj enakega se vidi tudi pri glagolu *drėšiti*, katerega najdeš spodaj.

Bóklja, -e, s. f., 1) železen širok obroč, ki veže lesene ceví pri vodovodih; 2) železen obroč v pēsti, da se to ob osi ne obrabi (Temljine). Na Krasu nahajamo *bókl'a* Radnabe (Morphologie 53). — Iz furlanščine: *bòcule* tubo di ferro o di bronzo che riveste il foro longitudinale del mozzo delle ruote, ed entro cui s' infila la sala, Pirona 28; *bùcule* cerchio di ferro largo che si salda alla estremità esteriore del mozzo delle ruote, Pirona 39.

Bòwt, -a, s. m., prepad, Abgrund (Temljine). — Ta beseda je pač izposojena, prim. srvn. *want* Felswand, steiler Abhang, n.-kor. *want* Felsenwand 250, bav. isto, Schmeller-Frommann II. 939. *B* namesto *v* ni v tolminskih govorih nič nenavadnega, tudi srednji *l* namesto *n* ni v tujkah tako redek, prim. na Krasu *płezjún* Pension, *žmlejún* esamina-zione Zeugenverhör (Morphologie 37), pač pa je redek trdi *l* (*l, w*); vendar se na Krasu za ben. *canton*, furl. *chantòn* govori *kowtún* Ecke, Säule, kar se ne dá drugači razlagati kakor s posredovanjem oblik **kattún*, **koltún*. *Bòwtnar* je na Cerkljanskem imé za porednega, hudobnega berača, kateremu ni zaupati, v tem ko je *piětlzr* ali *pějtłzr* in *beráč* imé prosečega reveža, ki nima hudobnih nakan.

Božjévčica, -e, s. f., taščica, Rothkehlchen, Sylvia rubecula (Zalaz pri Tolminu). Na Ljubušnjem pravijo taščici *božjakč* in *bizjakč*; poslednje je pač pohabljena oblika besede *božjakč*. Pridévek *božjač* dobivajo priljubljene tice večkrat (prim. Let. 1879, 131 pri besedi *pastirica*). Da se je *k* v *božjakč, bizjakč* to je: *božjakič, bizjakič* ohranil, to spričuje, da ta diminutiv ne more biti posebno star.

Bréček, -čka, s. m., umazanec, bolj v šalivem kakor v zmerjavnem pomenu (Temljine). Na Cerkljanskem govore *brěčkast* (*ī* = dolgo povdarjen *ě*) schmutzig. Erjavec je še zapisal: *brěškast* umazan po obrazu (Vrsno, Let. 1882/83, 198) in *ubrěčkán* zamazan po obrazu (o. c. 259.) Levstik hoče to izvajati od ital. *brace*, ben. *brasa* Kohle. Težkó, da bo to res. Primerjati bi se dalo č. *břečka* Maisch (beim Bierbr.), Phlegma (beim Brantweinbr.), dünne, schlechte Brühe, Jauche, ako bi tudi to ne bilo takó temná, kakor

je; * na stran mu je namreč postaviti to, kar piše Miklosich v Et. Wtb. 20 pod *bračę* in *braga*.

Brizgati, *brizgam*, v. ipf., močno in tenko žvižgati (Temljine; tudi na Cerkljanskem). Lokomotiva n. p. ne žvižga, ampak brizga. Janežič ima *brlizgati* den Ton eines pfeifenden Thieres von sich geben, Cigale (II. 1157): in die Finger pfeifen *zabrlizgati*, *brlizgniti*, *brlizgati*. — Prim. r. *bryzgatv*, *bryznutv* spritzen (Et. Wtb. 266: prysk).

Briza, *-e*, s. f., Sturmwind, Brausewind (Temljine). Erjavec ima iz Bolca in Koborida (Let. 1879, 134) *briza* sodrag, babje pšeno. — Tujka: furl. *brise* venticello, *brezza*, Pirona 35; ital. *brezza*, franc. *brise*, angl. *breeze* kühler Windeshauch, špan. *briza*, *brisa* Nordostwind, Diez, Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen I., sub *brezza*.

Búdelj, *-dlja*, s. m., štrukelj (Temljine). Na Cerkljanskem je *búdlz* (t. j. *búdlja*) kruh iz koruze (sirka), Maisbrod. Erjavec ima s Ponikev (Let. 1879, 135) *bullla* f., cmok od turščične moke sè slanino. — Beseda je tuja, ali odkod? Z *bulja*, kar se klade v testo, *Fülle*, nima pač opraviti ničesar.

Brliwka, *-e*, s. f., Thurmratsche (Temljine). Erjavec ima v Letopisu 1879, 134 iz Koborida *brlélka* Ratsche, *brléti* ratschen.

Brméni, *-nov*, s. m. pl., šibe, na katere se lové tiči (Tolmin). — Beseda je tujka: ital. *verména* Sprössling, Schössling; furl. *vermène* sottile e giovane ramo di pianta, vergello; quella mazza intaccata nella quale gli uccellatori conficcano le paniuzze, Pirona 464. Drugod po Goriškem se imenujejo te šibe *vgoni*, *brgoni* iz furl. *vergon*, ital. *vergone* Leimruthe.

Brne, s., slab nož (Temljine). Ne vém, ali je v knjižnem jeziku nastaviti *brnje* (n.) ali *brnja* (f.). Temna beseda.

Búrica, *-e*, s. f., posoda za moko v kuhinji, podobna velnici (Tolmin). Erjavec ima iz Hrušice v Istri *burica* v pomenu 'majhna kablica s kratkima uhoma in s pokrovcem'. — Prim., kar sem o ti besedi in njenih sorodnicah pisal v Archivu XII. 455 pod *büre*, ter pristavi še furl. *burigótt* vaso di terra con coperchio, Pirona 41.

Búrek, *-rka*, s. m., jama, skozi katero mečejo klajo v hlev (Ljubušnje). — Prim. goriškim Slovencem znani glagol *búriti* stossen, drängen; *búriti se* sich drängen; furl. *sburtá*.

Bčč, *-a*, s. m., majhna lokva, Pfütze (Temljine). Erjavec je v Brkínih slišal *pčč* (pčč) v pomenu vodnjak (Let. 1880, 166), kjer Levstik pristavlja, da se v Laščah govori *bčč* Brunnen, a to besedo napak izvaja ter spravlja v zvezo z besedami, pomenjajočimi 'sođ'. Toda ravno ta pomèn se protivi taki primerjavi. Beseda *bčč*, *pčč* Pfütze, Brunnen ni

drugega kakor lat. *puteus* der gegrabene Brunnen, furl. *pozz*, ital. *pozzo*; bav. *Pütze, Bütze* Grube, Brunnen, Schmeller-Frommann I. 418.

Bvotoglavéc,-vca, s. m., mlada žaba, paglavec, Kaulkopf (Opčine pri Trstu). Kakor Erjavec omenja, govori se *bosoglavéc* v Oseku v ipavski dolini (Let. 1879, 130), *bvotoglavéc* v Polžanah v Istri, in ravno tam omenja Levstik, da v Laščah govore *bvtèc, bvtcà*. — *Bvotoglavéc* poleg *bosoglavéc* kaže, da besede narod ne razume več ali je sploh ni razumel. Res, da je prvi del lehkó *bvt* sceptrum, toda pomniti je, da imamo v bavarščini *Butt* m. Person, Thier oder Pflanze von kleiner, kurzer, dicker Gestalt; der *Butt* die Kaulquappe, *gobius capitatus*, Schmeller-Frommann I. 312, der *Bott* Thier von, in seiner Art kleiner, unvollkommener Gestalt, l. c. 310.

Céna,-e, s. f., pleme, Raçe: dobre *céne* von guter Raçe (Tolminsko). — Prim. ital. *zinna* Brust, Biest.

Cepenéti, cepením, v. ipf., deževati (Temljine). Nadaljna tvorba iz *cepnoti, cèpati* fallen. Na Goriškem govore namesto ,dežuje‘ ,grá dàš‘ ali pa ,páda dàš‘.

Ceplívnicá,-e, s. f., (izgovarja se *czplivnca*), sekira, s katero cepijo, krojijo drva (Temljine). — Namesto *cepilnica* od podstave *cèpi*.

Cilj, ,Na *cilj* (cšl‘) iti‘ pomenja tó, kar nemški ,den Anlauf nehmen‘ (Temljine).

Cviliti,-im, v. ipf., dražiti koga, da joče ali cvili (Temljine). Taisti glagol je v pomenu ,winseln‘ neprehoden. Potemtakem stoji naša beseda za stsl. *cvěliti* affligere, srb. *cvijeliti* weinen machen, r. *kvělito, kjalito* reizen. Ker se v Temljinah stari *ě* v povdarjenih zlogih izgovarja kot *ž*, zgodilo se je tem lože, da sta se *cvěliti* in *cviliti* pomešala.

Čábn,-bna, s. m., neka kletvica (v Temljinah); na Cerkljanskem *čábn* isto. — Ta beseda ne bo drugega kakor lat.-g. *diabolus*: furl. ima *giàul, diàu*, in *diàul*, (Pirona 128, 158); srednja nemščina pozna *zabel*, srednja latinščina *zabolus* iz srednje grščine ζάβολος. Podstava naši besedi je pač ali *giàul* ali *zabel*. Isto nahajamo v gorenji srbščini *čèpl, čebol* = čert, Teufel, Geier: *to do čèpla njeúdzé* das geht zum Teutschel nicht oder mordmässig schlecht, *čèpl wě* weiss der Geier, Pfuhl 74, a 113 pod *djabol* so navedeni isti primeri. Popolnoma po glasoslovnih zakonih se naš *čábn* iz *giàul* ali *zabel* sevéda ni razvil; a pri imenih za hudiča se temu ni čuditi, ker narod ta imena samovoljno prenareja, češ, da takó ne bo greh. Prim. nsl. *zlómák, zlómar* za *zloděj*; *hudíman, hudir, hudímer* za *hudič*; potèm ravnokar omenjeni gor. srb. *čèpl, čebol* za *zabel, zabolus*; n. *Teicksel, Teutschel* za *Teufel*; franc. *diantre* za *diable* itd.

Čašič. Govori se samó počašču = počasi, langsam (Vrsno). — Ne kaže, da bi se bila beseda čašič kedaj rabila sama zase, to je ne v zvezi s *po*, ampak, da je diminitivni sufiks nastopil neposredno na *ad v.* počasi.

Čebilja,-e, s. f., velik, močan žrebelj, hrastovec (Temljine). — Iz romanščine: lat. *cavile*, ital. *caviglia*, furl. *chavile*, franc. *cheville*. Prim. o tém mojo opomnjo v Archivu XII. 456 pod *čevila*.

Čečávná,-e, s. f., večá, dorastla deklina (Temljine). Po soški dolini je čéča (tudi čěča in čěčà se sliši) dorastlo dekle (Let. 1882/83, 200); na Koroškem je čéča Puppe, Docke, neugeborenes Mädchen (Janežič, Kres I. 617). Prim. madj. *csece* Kinderspielzeug; n.-kor. *tshatsch*, *tshatschele* schlechtes Zeug, Spielzeug 214.

Čékast, adj., isto kar *brečkast* (gl. zgoraj *bréček*) umazan. nemaren; *čékasta žena* nemarna žena (Temljine). — Prim. n. *scheckig*; iz tega imamo že *šekast*, toda tirolščina in nemška koroščina početni *sch*, z rada spreminja tudi v *č* (*tsh*), gl. Lexer, kárnt. Wtb. 74, Schöpf 763; le pomèn naše in nemške besede se ne strinja popolnoma.

Čénde, adv., menda, mari (Temljine). — Kakor *menda* iz *menim da*, tako je *čénde* nastalo iz (*ho*)čém *da* (hočém, ker r. *xovij*).

Čép,-a, s. m. Kadar se pije v družbi, imenujejo čep to, kar od prispévkov za pijačo še ostane, ko je poravnan krčmarjev račun. ‚W čépu jimama šz štíér šzsticé‘ (Tolminsko in Cerkljansko). ‚Čep‘ se zopet zapije, oziroma zakadí. — N. *Zapfen*, srvn. *zapfe*, srn. *zappe* Bier-, Weinzapfen, Ausschank; torej ‚koliko imamo še v čépu?‘ = za koliko krajcarjev nam bo krčmar še odprl čep na sodu?

Čépa,-e, črépa,-e, s. f., lončena posoda za mleko; *čépe* pl., glinasta posoda sploh (Temljine). — Beseda spada k stsl. *črěpъ* itd. (Et. Wtb. 34: čerpü). *Čépnja* prstena posoda, pod katero se navadno peče pogača (Let. 1882/83, 200); čak. *črěpnja* id., Nemanić II. 23. Gl. spodaj besede *pokrepnik*.

Čéšljáti,-ám, v. ipf. listje odsekavati s krivačem ali podobnim orodjem (Temljine); na Cerkljanskem *čúšlzt* id. — Prim. srb. *čéšljati* kämmen, zupfen spleissen. Janežič pozná samó nsl. *čéšljati* kämmen, friesieren. Koren je *čes* ab-spleissen (Et. Wtb. 35).

Čéšelj, *čéšlja*, s. m., več črešenj iz enega brsta (Temljine), na Cerkljanskem *čúšl* = kobulj (kàbu), Dólde. — Janežič ima *čéšulja* Träubchen, Murko *čéšulja* Zweig, Träubchen, Erjavec v Let. 1879, 135 *čéšulja* vejica z listjem vrèd (Krn, Lašče). — Istega korena kakor spredaj stoječa beseda (Et. Wtb. 35: čes).

- Čfst**, adj., redek, dünnflüssig; nasprotno je *gost* dickflüssig (Temljine).
- Čól**, -a, s. m., češarek, Tannenzapfen (Temljine). Prim. bav. der *Zoll*, die *Zollen*: 1) compacter, gewöhnlich cylindrischer Klumpen; — dicker, grober Faden; Wurst; 2) Klotz, Schmeller-Frommann II. 1115. Gotovo spada k ti nemški besedi *čúólz* čok, da se na njem reže, teše, seče, cépi (Cerkljansko), in *čólja*, gl. moja opomn. v Ljublj. Zvonu IX. 100.
- Čr**. V tolminskih hribih se je ta skupina prav kakor na Kranjskem izpremenila v č, vendar ne povsod; takó so jo še vedno ohranili na Ljubušnjem.
- Črt**, -a, s. m., senožet, kjer je bil prej gozd (Temljine). Erjavec ima črt sploh za Rodeland črtati in črtiti roden (Let. 1879, 136); črča senožet na črtu, Et. Wtb. 35, 418: čert.
- Čuč**, čúca, s. m., sir iz posnetega, že skisanega mleka, Sauerkäse (Temljine). — Furl. *zúzz* caccio fatto die latte spannato, Pirona 480; *guzz* id., Pirona 103.
- Čúček**, -čka, s. m., gumb s kambico, v razliko od gumba z luknjami (duše), Oehrknopf (Temljine).
- Čúhati**, -am, v. ipf., hladiti jed, navadno vanjo pišoč; jéd se čuha (Temljine). Če se otrok kam udari, čuhajo (pihajo) na udarjeno mesto (Cerkljansko). Erjavec ima v Let. 1875, 227: *počuhati se* ohladiti se.
- Čúpa**, -e, s. f., izdolbljen, ne iz desák zbit čoln (Barkovlje). — Istega izvira kakor čopa, o kateri sem pisal v Archivu XII. 456.
- Čúžje**, -a, s. n., omajki od turščičnih strokov (glavic, pinjol); rabijo jih, da jih na mesto slame devajo v posteljne slamnjake (Koborid). Erjavec ima v Let. 1879, 136: *čúžiti* koruzo slačiti (Soška dolina).
- Čváríti**, -im, v. ipf., žmitek (t. j. kislo mleko, gl. Let. 1880, 216) pristaviti na tako gorkoto, da se naredi skuta, se vé bolj grenka. Ta je takozvana 'grenka' skuta, iz sladkega mleka pa 'planinska' (Temljine). Prim. nsl. *zvára*, geronnene Milch; hrv. mlíko se *svari* gerinnt; gor.-srb. *zvara* abgekochte Milch, in glej spodaj besed *obáríti* in *zvarnica*.
- Déblo**, -a, s. n., pri drévu tisti del, kjer se veje začenjajo (Temljine, Cerkljansko).
- Délati**, -am, v. ipf. Krava dela, kadar hoče skotiti (Temljine).
- Denár**. Za oben denár unter keiner Bedingung, um keinen Preis (Temljine, Cerkljansko).
- Dobrovoljec**, -ljca, s. m., Lebemann (Temljine). Jarnik ima 38: *dobrovoljec* ein lustiger Mensch. Prim. tudi slovenski pregovor: Dobre volje — mošne kolje.
- Dolénjec**, -njca, s. m., spodnje žensko krilo, vinderc (interfat), Weiberrock (Temljine, Cerkljansko; v prvem kraji izgovarjajo *dalänc*, v drugem *daléjnc*).

Dosít, adv., dosti, dosta, genug (Ljubušnje). Iz *do syti*.

Drága, -e, s. f., železen drog, s katerim vrtajo luknje v skalo, da jo razstrelé (Temljine). Pod Krnom imenujejo to 'prebiválo' (Let. 1880, 177).

Drážiti, -im, v. ipf., licitieren, steigern, pri dražbi rasti; 'a baš drážu = a baš rásu?' wirst du mehr bieten? (Temljine). Iz té besede je nastala *dražba* Feilbietung. — Pomen glagola dražiti pak se je razvil iz onega, v katerem je beseda *dražiti* dandanes Slovincem sploh znana: hetzen, necken, reizen (Janežič).

Dréšiti, -im, v. ipf., odvezavati snope pri mlatvi (Temljine). Tudi Janežič pozna *dréšiti* losbinden. Iz *razdréšiti*, stsl. *razdréšiti* solve. Narod je mislil, da *d*, ki je v *razdréšiti* vtaknjen po glasovnih zakonih, spada k deblu, in je iz spojenke napravil novo glagolsko deblo *dréši*, katero je po analogiji drugih glagolov postalo imperfektivno, pr. *vésiti* — *obésiti* itd. Glej tudi zgoraj besede *blenéti*.

Drobilo, -a, s. n., drobiž, Kleingeld (Temljine).

Drobnjákič, -a, s. m., (izgovarja se drabnjákč), droban človek, droban oreh itd. (Temljine). Podstava je *drobnjak*; tvorba je mlada, ker se je *k* pred *i* ohranil. Primeri *božjakč* pod besedo *božjevčica*.

Dromán, adj., to kar *drobán*, *droben* (Temljine). Ta oblika se je razvila takéle: Femininum in neutrum od *droben* se glasita *drobna*, *drobnu* in prav tako nahajamo *bn* tudi v ostalih padežih vseh spolov. Nekatera narečja ne marajo skupine *bn* in skupine *vn*, še druga ne skupine *mn*: pomagajo si také, da to zadnjo skupino *mn* zamenjavajo z *vn* (srbsčina), *bn* pa z *mn* itd. To se je zgodilo v našem primeru, Iz *drobna*, *drobnu*, *drobnega* itd. je nastalo *dromna*, *dromnu* - *dromnega* . . . Osaméli nom. masc. *drobán* se ni mogel ustavljati vplivu teh oblik ter se je izprevrgel v *dromán*, kakor bi bil *m* že od nekedar stal na mestu *b*.

Dromlják, -a, s. m. Če meljemo na dromljak, dobimo slabšo moko, ker ni čista od otrobov. (Temljine). Odkod?

Drvíšče, -a, s. n., gozd, Wald (Temljine): kraj, kjer *drva* rastó.

Držáti, -im, v. ipf., anhalten, dauern: to vreme bo držalo ves mesec, diese Witterung wird den ganzen Monat anhalten (Temljine).

Dvanajstja, -e, s. f., gospodarstvo dvanajsterih v občini (Ljubušnje). — Mlada beseda, narejena še le po uvedbi zakona o novi ustavi občin. Občinski svetovavec je na Krasu *dvanajščák*, ker šteje občinski zbor dvanajst udov.

Furlánka, -e, s. f., mala sekira, s katero koljejo drva, cepilnica (Lašče; tudi na Cerkljanskem, kjer izgovarjajo *frlájinka*).

- Gládež, ža**, s. m., orodje, ki se rabi pri namotavanji niti, da nit ne razjé prstov (Temljine). Na Cerkljanskem se to imenuje *vivček* (*vilček*). Podstava je *glad* (Et. Wtb. 65).
- Góbec**, ‚Dobrega gobca‘ je žival, ki rada jé (Temljine).
- Gobrnjáv**, *góbrnjast*, adj., raskav, rauh (Temljine). Prim. *gábernat* (Let. 1879, 137) in *gárbast* (Let. 1882/83, 202; Archiv XII, 457 s. v.)
- Godov**, adj., čegar god je: on je godov, t. j. njegov god je (Temljine, Cerkljansko).
- Gólci**, *-ev*, s. m. pl., puščava, samota, Einöde, Wüstenei (Temljine). Podstava *golz* nackt, bloss (Et. Wtb. 71).
- Goléno**, *-a*, s. n., sprednji del noge pod kolenom (Ljubušnje). Slovenščina in drugi slovanski jeziki poznajo to besedo samó v ženskem spolu: *golěno* (Et. Wtb. 70, Let. 1879, 138). V srednji spol jo je zapeljala beseda *koleno*: *golěno* in koleno sta bližnja soseda.
- Gólkati**, *-am*, v. ipf., lajati, bellen: pes gólka (izg. *gòvka*) (Temljine). Janežič pozna *gúkati* girren, Erjavec *gúkati*, *gúkam* z deščico, na vrvcí privezano, mahati po vzduhu, da daje hukajoč glas od sebe (Koborid; Let. 1882/83, 203). Et. Wtb. 82: *gülkü*. Istega korena je
- Gólkinja**, *-e*, (izgovarja se *gùkine*), s. f., mrmravka (Temljine).
- Gólsniti**, *-em*, v. pf., izgovarja se *gùsnit*), črhiniti, mucksen, sich verlauten (Temljine). Erjavec pozna *gúsniti* dati glas od sebe (Tolminsko, Let. 1879, 138); na Cerkljanskem se govori *gòwsnt*. — Č. *hlesnuti* sich verlauten, mucksen. Potemtakem je treba nastaviti koren *gels*, česar Miklošič v svojem etimologijskem slovarji nima. Ta *gels* je po preglasu (stopnjevanji) prešel v *gols*, od katerega imamo *glasz* itd. Janežič ima *gòwsniti* herabschlürfen, kar z našim ni v sorodu.
- Gámp**, *gámpa*, s. m., vamp, trebuh, n. *Wamp*, Wamme (Temljine). Ta beseda se v Otaležah glasi *gwàmp*. Janežič in Murko imata *lamp*. Kako si razlagati *g*, kako *l* namesto prvotnega *w*? Ker *v* v domačinkah včasi prehaja v *g* (*zgon* = zvon, *grabec* = vrabec, *podgóra* = podvóra), dalo bi se tudi o ti tujki isto soditi; moti nas samo oblika *gwàmp*. Ako to ni spojenka (vox hybrida) iz *vamp* in *gamp*, bilo bi misliti na enako prikazen v italijanščini, katera nemški, prvotno bilabijalni *w* izpreminja v *gu*: *Walther-Guallieri* itd. Kakor domača skupina *gv* izgublja *v* (*zagózda* = zagvozda), takó bi bilo tudi iz *gvamp* nastalo *gamp*. Kar se tiče oblike *lamp*, opozarjati je na to, da *v* večkrat prehaja tudi v *l*: *hlataati* iz *hvatati* (šlatati?), *zaglozda* = zagvozda (Murko), *sloboda* iz *svoboda* (slovó); glej tudi spodaj besede *hlataati*.

- Grámlja**,*-e*, s. f., priprava, s katero gnetejo kruh. *Gramljáti* kruh gnesti z gramljo (Temljine). — Iz furl. *gràmule* gramola da dimenare e sodare la pasta; *gramolà* gramolare, dicesi della pasta di pane sottoposta alla gramola a batterla o renderla soda, Pirona 192. Ital. *gramola* je samó Hanfbreche; bav. *Gramel* Flachsbreche (Schmeller-Frommann I. 995).
- Grámpa**,*-e*, s. f., kar je pri skuti, maslu itd. pokvarjenega ter se zbira na vrhu ali ob stranéh (Temljine; Cerkljansko). — Prim. o ti besedi v pomenu ‚Weinsteinkruste‘ mojo opomnjo v Archivu XIV. v spisu „Beiträge zur slavischen Fremdwörterkunde II.“ pod besedo *grampa*.
- Grđiti se**, *grđim se*, v. ipf., prepirati se s kom, streiten, zanken (Temljine), ker si spornika vzdévata navadno grda imena.
- Grébljica**,*-e*, s. f., priprava, s katero kaj grebejo (Temljine). Na Cerkljanskem (*gréblca*) in drugod po Slovenskem je *grébljica* Ofenscharre (Jan. *gréblica*; Murko ima *grebliza* Scherrzeug für den Ofen, Gutschmann 503 *grebelza*, *grebliza* Schirrzzeug). Prim. *greblja*, *ogreblja* Ofenkrücke (Et. Wtb. 76: greb).
- Gréjka**,*-e*, s. f., vrhna suknja (Bolg). Od *gréti*, *gréjem* wärmen. Beseda bi nam lahko rabila za tisto oblačilo, katero Nemci imenujejo ‚Ueberzieher‘.
- Grič**, *gríča*, s. m., drobno kamenje, grušč (Temljine). Erjavec ima z Modreje *grič* Schutthalde (Let. 1879, 138). — Prim. bav. *griess* grober Sand, Ufersand, in n. *Grütze*.
- Gújli**, *gùjlew*, s. m. pl., die Hüften (Temljine). Beseda je zapišana, kakor se izgovarja, ker ji ne vém dati književnega lica. Erjavec pozná v Let. 1875, 226 iz Drežnice *gulj* stegno.
- Gúlit**,*-im*, v. ipf., imeti koga za norca, šale ž njim zbijati; komu denar jemati (Temljine). Prim. nsl. *guliti* schinden, schälen.
- Gúrat**, *gúram*, v. ipf., težkó delati, sich abrackern, plagen (Temljine, Cerkno). V Otaležah *gúrat se* sich plagen, schinden, *zgúran* abgerackert, abgeschunden. — Prim. *gura* malovreden konj (Let. 1882/83, 204, 347) iz bav. *Gurr*, *Gurren* schlechte Stute.
- Gúravec**,*-vca*, s. m., kedor gura, težkó dela, ein armer Racker (Temljine).
- Gúzati se**, *gúzam se*, v. ipf., drsati se (Temljine). Podstava je *góza* (guza, **gaza*) clunis (Et. Wtb. 81: guz).
- Híba**,*-e*, s. f., Stamm, debelo deblo (Temljine). Težkó bo to namesto *šiba*.
- Hlastáti**, *hlastám*, v. ipf., bahati se, prahlen grossthun (Temljine). Janežič in Murko imata *hlastati* schwatzen. — Prim.

srb. *hvastati* aufschneiden (Mikalja), r. *chvástatv*, *chvastnútv*, *chvástyvatv* prahlen, womit grossthun, vorlügen, aufscheiden (Et. Wtb. 92, *chvasta*). — Kar se tiče prehoda *v* v *l*, primeri zgoraj opomnjo pri besedi *gámp*.

Hnádu, adv., istodobno, ob enem, gleichzeitig (Temljine in sploh Tolminsko). Erjavec piše v Let. 1879, 146 *hnadi*. Ne vé, če se kje tako govori; tudi primerjava s češkim *hned* sogleich ne kaže biti v redu. *Hnádu* bo pač deliti *h-nadu* to je *kz nadu* (?). Miklosich ima sè slovenskega zahoda *hnado* (Et. Wtb. 67: *gnedü*).

Hromôta, -e, s. f., bolezen, če počí koža pod prstom, ali pod členom na nogi ljudém, ki hodijo bosí (Tolmin). Murko ima *hromota* Lähmung, Janežič *hromota* Lahmheit. Podstava *hrom* (Et. Wtb. 91: *chromü*). Glej spodaj besede *podrészica*.

Hujeváti se, v. ipf., hudovati se, jeziti se, sich ärgern (Temljine). Erjavec ima iz Koborida *hújati se*, *hújam se* tožiti, lamentieren (Let. 1882/83, 204).

Jarníca, -e, s. f., senó prve košnje (Tolminsko). Tako piše to besedo Erjavec v Let. 1880, 139. V Temljinah govoré *arníca*, na Cerkljanskem *wzrńica* Frühjahrsheu poleg *radańica*. To bi sicer ne kazalo biti od *jarníca*, ampak od *orníca*, vendar ni nemogoče, da je početni *j* odpal in kesneje njegovo mesto zastopil na Cerkljanskem *w*; prim. rezijanski *árica* nezrélaja kurica iz *jarica*, *nárica* iz *na árica* odna nezrélaja kurica (Baudouin, Opyt fonetiki rezovj. gov. §. 265).

Jásnič, -a, s. m., jasno nebo: ponočni jasnič spomladi ni dober (Temljine).

Jêlič, -a, s. m., trap, norec, butelj (Temljine). Izgovarja se *jâľč*.

Jerebíca, -e, s. f., čvrš v lesu, der Knorren (Temljine).

Jezíčnik, -a, s. m., kedor jezika, rad odgovarja (Temljine). Prim. *jezikati* jezik otresati, opravljati (pod Krnom; Let. 1879, 139). Janežič ima *jezičnik* v pomenu ‚Plauderer‘.

Jêzik, *jezika*, s. m., pri črevljih sè stogljaji (čižmih) oni kos usnja, ki pride na plesno, kadar se stogljaji zvežejo (Goriško). — ‚Ich habe es auf der Zunge‘ izražajo Goričani z reklom ‚ravno na konci jezika mi je‘.

Junák biti, (izg. *jenák*), moči, im Stande sein, vermögen (Temljine). Tudi na Cerkljanskem, kjer je beseda izgubila početek: *têga nism nák nardít* poleg *têga nism nardít* ich bin nicht im Stande dies auszuführen.

Kalóvnica, -e, s. f., razklano poleno (Temljine). Erjavec piše v Letopisu 1879, 139 *kálovnica*.

Kedáj, adv. Ta prislov se včasi sliši na mestu *kaj*, vendar je to navadniše: *mu ni kedáj reči* mu ni kaj reči (Temljine).

- Kfle,-eta**, s. n., snét pri turščici (*Zea Mays*) (Temljine). Prim. *kilavec* rožič, *Pflaumenmisswachs* (Let. 1879, 140), *kila* Auswuchs an einem Baume (Murko, Janežič); čak. *kila* hernia, *prunum ramicosum*, Nemanić II. 19. Et. Wtb. 158: *kyla*.
- Klasníca,-e**, s. f., bilka, ki ima klas (Temljine). Prim. *klasníca* *holcus lanatus* (Let. 1879, 122); na Cerkljanskem je *klasníca* neka rēži podobna trava.
- Klávnik,-a**, s. m., oklo, vélik praščev zob (Temljine); prav za prav *klalnik* od **klalo*.
- Kleščáriti,-im**, v. ipf., pri plužnih kolcih paziti, da se vedno enako orje (Temljine). Prim. v Let. 1880, 219 „*klěšče* f. pl., die Pflugnarbe, ona lesena kamba, s katero navadno kak déček mej oranjem navrača plužna kolésca, da prav tekó po jamljiči (razóru)“.
- Kljúč,-a**, s. m., ovinek ceste (Kras). Prim. Let. 1879, 140: *ključi* pl., *Serpentinenstrasse*.
- Klobúk,-a**, s. m. Nekatere jedi se prevlečejo z nekako mreno po vrhu, to je, na njih se naredí klobuk (Temljine, Ota-leže).
- Klopúča,-e**, s. f., kar drugod *kopúča*, *kopúca*, *kupúca*, *kobára*: več lešnikov ali orehov vkupe (Temljine).
- Kmísati se**, -*am se*, v. ipf., kujati se, jokaje stokati (Temljine). Težkó bo to kaj drugega, kakor izprevrženo *kisati se*.
- Kólič**, *količa*, s. m., (izgovarja se *kùlč*, *kalíčz*), koševnik, tisti kol pri koši, okrog katerega gredó vitre, Korbrippe (Temljine, Cerkljansko).
- Kolníca,-e**, s. f., kolovozna, toliko široka pot, da je lahko po nji voziti (Koboridsko). Prim. *kolník* in *kolnják* poljski kolovozni pot (Let. 1882/83, 208). Podstava je *kolo*. — Glej spodaj besede *vozník*.
- Kolóvski**, adv., durcheinander, im Wirrwarr: *wesè jz šlù kalòvšč* Alles gieng durcheinander, drunter und drüber (Temljine). Podstava je *kolo*.
- Kompáva,-e**, s. f., kostanjeva ježica (Temljine). Takó imenovana po svoji sličnosti s cvetnim košičem rastline *kom-páva* (*Carlina acaulis*).
- Kónčnik,-a**, s. m., končna deska pri panji (Temljine), prim. *dannica* zadnja deščica pri čebelnem panji, *končnica* (Let. 1879, 136).
- Konják,-a**, s. m., žrebelj, s katerim podkavajo konja, *Pferdehufnagel* (Temljine).
- Kónjcer,-ja**, s. m., (izgovarja se *kúójncær*), rt pri skalah, *Felsenspitze* (Temljine). Temna beseda.
- Kopíšče,-a**, s. n., prostor, na katerem stoji senéna kopa, in pa vejevje, katero denejo pod njo; dnišče (Temljine). Na Krasu

je *kopišče* ograjen prostor, kjer postavljajo kope; podobno imata Murko in Janežič *koplišče* Kohlstätte'.

Korúze,-eta, s. n., kljuse, malovreden konj (Temljine). Temna beseda.

Kosilnica,-e, s. f., pletenica, jerbas, ki ga nosijo ženske na glavi (Temljine). Podstava je *kosilo*, ker v njem nosijo delavcem kosilo na polje itd.

Košanja,-e, s. f., majhna kmetija, pol grunta (Temljine). Glej mojo razlago besede *košan* v Archivu XII. 460.

Koširna,-e, s. f., podstava pri gnojnem koši, da vánjo vtikajo količe (Temljine).

Kozárnik,-a, s. m., sir iz sladkega mleka (Temljine). Nasprotno gl. *čuč*.

Kozomòr,-óra, s. m., sneg v kroglicah, srež (Temljine). Erjavec ima v Let. 1879, 142 za *kozomòr* pomèn 'babje pšeno, so-drág' (v Stopicah). Naš pomèn stoji bliže pomenu srbske besede *kozòmor* poleg *kozòder* slabo vreme, posebno spomladi; vreme, ki mori (dere) mlade koze, Karadžić 283. Prim. tudi čak. *kòzja bèr* imber grandineus, Nemanić II. 64, ker pobira koze.

Krčnica,-e, s. f., die Krampfader, navadno v zvezi sè *žila* (Temljine).

Krégati,-am, v. ipf., klicati, zvati: kakó ga kregate = zovete? (Kameno na Soči) — Iz *krèg* Streit, Zank: srvn. *kriec* (prim. mojo opomnjo v Archivu XI. 463). Glej spodaj besede *lajati*.

Krčniti,-nem, v. pf., stopiti tako slabo, da se noga sicer še ne izvine (izpahne), ali da vendar zabolí (Temljine.) — Prim. *krkniti* id. (v Bolci, Let. 1882/83 p. 209). Janežič in Murko poznata *nakrkniti* anschwellen (wie Brot).

Krnáti,-ám, v. ipf., (čoln) nagibati: veter krná (Barkovlje). Prim. pri Janežiči *krniti*, wegschieben, auf die Seite stossen, toda dvojim, da bi ta beseda bila domačega izvira.

Kúpica,-e, s. f., vsi prsti ene roke vkupe, ščipec, das keilförmige Aneinanderreihen der Finger, der Hühnersteiss: 'Tako me je zeblo, da nisem mogel narediti kúpice' (Temljine). Et. Wtb. 148: kupü.

Kúpiti, komu leta, Jemanden für grossjährig eklären lassen (Temljine). Erjavec ima iz vipavske doline v istem pomenu 'pripisati komu leta' (Let. 1882/83, 232).

Kúpsčëk,-ščka, s. m., mala južina (Temljine). Na Cerkljanskem je to *kúpčësk* Jause. — Prim. *kopščak*, *kopsko* v Let. 1879, 141.

Kúrjica,-e, s. f., Hühnerauge (Temljine). Drugod je *kurjica* kurja uš, Federling (Menopon pallidum; na Krasu, v Solkanu, Let. 1882/83, 281). Et. Wtb. 148: kurü.

Kúrec,-rca, s. m., kurje blato, Hühnerdreck (na Cerkljanskem).

- Làhč**, interj. Ta beseda pomeni toliko kot ‚Hvala Bogu!‘ (Temljine). Iz česa je skrajšana?
- Lájati**, *-am*, v. ipf., klicati, zvati: Kakó ga lajate? (na Vratih pri Čepovanu).
- Lákotnica**, *-e*, s. f., del živalskega telesa, „kjer je žival lačna“, die Weiche. Prim. *lakotnica* Hungerlücke (Jarnik, Etymologikon 157); *lákotnik* die Weiche (Ljublj. Zvon IX. 163) in *láčni*, *láčne* id. (Let. 1879, 143).
- Lás**, *-í*, s. f., dolga ranta, na kateri stojé strehárji, kadar delajo slamnato streho (Temljine). Prim. *láz*, *láza*, s. m., ranta pri stogu ali kozolci (Žabiče, Krn; Let. 1879, 143).
- Làsten**, *-stna*, *-stno*, adj., krotek, domač, zahm (o živalih) (Temljine), na Cerkljanskem (*lástn*) tudi zutraulich, heimlich. Stapletonov prelagatelj piše povesod *loftno* (6, 30 itd.). — Prim. p. *oswojony*, *swojski* zahm, *swojskie*, *domowe ptastwo* zahmes Federvieh, *oswoić* zahm machen; č. *vlast* domačija, *vlastenín* domačin.
- Lávti**, *-ov*, s. m. pl., strm, skalovit svet, kjer trava raste (Temljine). Temna beseda.
- Láz**. Na *láz* orjejo, kadar orjejo vso zemljo le na eno stran (Temljine). Glej besed *leha* in *oplaziti*.
- Lážeš**. ‚Da ne ostanem lážeš‘, damit man nicht für einen Lügner halte, nicht einen Lügner schimpfe (Temljine). S prva je bil pač pomen ‚damit man mir nicht sage: du lügst‘. Ta nominalno rabljena glagolska oblika se vendar ne sklanja.
- Léca**, *-e*, s. f. Ako kedó kupi žival ali zemljišče, mora dati otrokom ali gospodinji ali poslom léco t. j. zraven kupa še nekaj povrhu, Trinkgeld (Temljine). Na Cerkljanskem je to *létca*. — Beseda je tuja: kor.-n. *lètz* Abschied, Abschiedstrunk 178; bav. die *Letz* Ergötzung (durch Trinken, Essen, Tanzen usw.), die man einem Scheidenden bereitet; svn. *letze*, Schmeller-Frommann II. 1546.
- Léha**. Na *leho* orjejo, ako delajo lehe, t. j. nekaj časa orjejo na eno, potem pa enkrat na drugo stran, da takó dobé razor. (Temljine).
- Lesník**, *-a*, s. m., shramba za les (Temljine).
- Léška**, *-e*, s. f., neka vrsta trave, rastoča na Bolškem; devajo jó namesto žime v postelje na zmetéh. „Tako imenujejo po planinah trdo, gladko in svetlo senó, obstoječe večim delom iz bilk roda „Juncus“. To senó je prav slabo, ži-vina ne mara za nje, ali marljivi gorjani je vendar ža-njejo, sušé in spravljajo domov drobnici za zimsko hrano“ (Let. 1875, 220.) — Kor.-n. *leschka* üppig wachsendes Berggras (Unter-Kärnten) 178, iz ben. *lesca*: diconsi quelle pi-ante erbacee, fra le quali specialmente la tifa (pavèra) e la carice (caresima), che sono tagliate ne' luoghi paludosi,

affastellate, seccate al sole e vendute ad uso di fuoco in mancanza di cannuce; *lesche*, sorta di pianta (Iris Florentina), Boerio 366; furl. *lèscule* Carex maxima Scop., Carex acuta rufa L. Nascono nei paludi dove si raccolgono le foglie che si adoperano a impagliar seggiole ecc., ed i popolani del basso Friuli se ne servono anche per fare una specie di mantello a ripararsi dalla pioggia, Pirona 499, 235.

Leščúr,-ja, s. m., Pinna squamosa, neka školjka (Barkovlje). — Prim. hrv. *ljuštura* Muschel, Muschelschale (Šulek) kar je tudi Janežič vzprejel v svoj slovar; srb. *ljuštra*, *ljuštura* Fischsuppe. Podstava bo *lуска* (Et. Wtb. 176).

Lézerčina,-e, s. f., golázen, posebno kače (Temljine); na Cerkljanskem se ta beseda izgovarja *lizerčina* was da kreucht. — Prim. še *lézavčina* coll., Reptilien (na Vrsnu; Let. 1879, 143), iz katere besede je pač naša postala.

Lísast, adj., prismuknjen, pol poreden — pol neveden. Lisa-stemu človeku pravijo tudi *lísac* (Temljine).

Lójpa-e, s. f., prostor pod zvonikom, Gewölbe unter dem Kirchthurme, wo die Glockenseile herunterhängen (Temljine). Tudi na Cerkljanskem, kjer se ta beseda glasi *lówpa*, iz srvn. *louba* lopa.

Lónica,-e, s. f., (izgovarja se lúónca), kup sená, naložen na vejve, da se lahko potegne s planine nizdolu (Temljine). Erjavec ima s Krasa *lónica* kopica, kup sená na senožeti (Let. 1875, 226; 1879, 147). Čakavščina pozná *lónjica* acervus foeni, Nemanić II. 35 in pa *lónnica* id. II. 37.

Lopotáv,-áva, ávo, adj., brbljav, plapperhaft, kedor ničesar ne more zamolčati (Temljine). — Prim. *loputnik* Kehlkopf (v Otaležah): ima glasán lapùtnk er spricht sehr laut (Ljublj. Zvon IX. 353).

Lopùč,-úča, s. m., tolmun (Ljubušnje). Erjavec piše v Letopisu 1882/83, 211 *lopòč*, *lopòča* kal, močilo (Koborid).

Lùti, gen. *lüt*, s. f. pl., ozka pa globoka skalnata struga (Temljine). — Prim. n. Wasserlot (?) aquaeductus pri Schmel-ler-Frommannu I. 1539, *ludl* (in Steierm.) kleine Rinne bei einer Quelle; *ludln* rinnen, Lexer, Kärnt. Wtb. 182.

Macóla,-e, s. f., težko kladivo, s katerim tolčejo na drágo (gl. te besede, Temljine). Na Krasu *macùóla* dicker Hammer. — Iz ben. *mazzòla* mazzuolo, specie di maglio, Boerio 407; furl. *mazzuele*, *maçuele* mazzapicchio, maglio, grande martello di legno, Pirona 252.

Máček,-čka, s. m., der Stöpselzieher, der Patronenzieher (Temljine).

Máh, *máha*, s. m., mir, Ruhe (Temljine). — Iz n. *Gemach* Ruhe, Wohlbehagen. Drugod se sliši *gmäh*. *G* odpade kakor pri *rátati* iz *gerathen* poleg *grátati*, ali pri *lih* poleg *glüh* iz srvn. *gelích*.

- Májiti**, *-im*, v. ipf., omajke ali lub odtrgavati od strokov turšičnih (Temljine), to kar je ‚slačiti sirek‘ na Krasu. — Kar se tiče izvira té besede, pokazal sem že v Archivu XIV. v spisu „Beiträge zur slavischen Fremdwörterkunde II.“, da je iz nemščine: *maien* dem Baume die Rinde abschälen.
- Malič**, *-iča*, s. m., pomenja v Temljinah bės, nekoliko menj kakor hudič. V Otalezah je *malič* malo več kot *złodej* (*złúódi*) in malo menj kot *hudič*; ‚złúódi‘ in ‚malič‘ zakleti še ni greh, ‚hudič‘ pa že. Prim. tudi Let. 1882/83, 212: *malič* vrag, Teufel (pod Krnom). *Malik* Abgott, Götze je istega izvira: der Kleine.
- Mečilo**, *-a*, s. n., prostor, kjer mecé orehe, da oblatovje razpoka in gré potem rado od oreha (Temljine). V Otalezah je *měčivnk* (*mečilnik*) prostor, kjer si otroci sadje mecé; vsak otrok ima svoj mečilnik. Prim. še v Let. 1879, 144: *me-cati*, v Let. 1882/83, 212 pa *měč* (Et. Wtb. 189: *menkü*).
- Mekína**, *mekine*, s. f., rése noseči mešiček (luščina), v katerem tiči žitno zrno (Temljine). Drugod so *mekine* Kleie, furfur. Prim. Et. Wtb. 189: *menkü*.
- Meljúšnik**, *-a*, s. m., razvajen človek, ein verzärtelter Mensch (Ljubušnje). — Prim. čak. *meljuh* homo inquietus, Nemanić I. 36, torej prav za prav človek, ki v eno mér melje tje in sem.
- Mérek**, *-rka*, s. m., muha pri puški, das Visierkorn (Temljine).
- Mésečar**, *-ja*, s. m., (izgovarja se *měščar*), konj, čegar slepota z mesecem raste in pojema, Pferd mit dem Mondauge, an der Mondblindheit leidendes Pferd (Temljine).
- Mévža**, *-e*, s. f., ein Ignorant, ein nichtsnutziger Mensch (Temljine); šleva, Feigling (Otalezje). — Prim. Gartnerjevo opomnjo k besedi furl. *měusa* Koth v oceni moje razprave „Die slavischen Elemente im friaulischen Wortschatze“ (Literaturblatt für germanische und romanische Philologie 1890, Nr. 11).
- Mezêlj**, *-a*, s. m., majhen tvor, mozolj (Temljine). Na Cerkljanskem *mžalc*, *mžalc* Geschwür, Hitzblatter, pri Fari *mžälj* isto. Janežič ima *mozelj* Narbe, *mozolj* Schwiele Hitzblatter. Čak. *možuljac* pustula, gen. *možuljca*, Nemanić I. 56. — Vse te besede spadajo pod *mozolj* (Et. Wtb. 203). Da v prifarski obliki *mžälj* lahko *m* odpade, ni nič posebnega; takó dobimo oblike, katere je ravno tam zapisal Erjavec (Let. 1882/83, 271): *žélič* (r. želuč) gen. *žéliča*, in *zélič* (reci: zéluč) gen. *zéliča*, s. m., mozol na obrazu Hitzbläschen. Levstik primerja na tem mestu nsl. *želj* iz vej spletena košarica s povrazom (Let. 1880, 215), kar pa je, kakor sem povedal že v Archivu XII. 474, vzprejeto iz furlanščine.

- Mèželj**, *mèžlja*, s. m., nezviti del trte (Temljine), na Cerkljanskem *mèžu*, gen. *mèžlz* Knoten, *zamèžlzt* einen Knoten machen, zavozlati. — Temna beseda; z bav. *Musel*, n.-kor. *músil* schönes grosses Holzschleit, woraus Späne gespalten werden 194, pač ní v nobeni zvezi.
- Mládovina**, *-e*, s. f., (izgovori *mládauna*), v Temljinah isto, kar pod Krnom *mladenka* (Let. 1879, 145), krava takoj po teletu; prim. *mladiti se* Junge werfen (v Trenti, Soči; Let. 1882/83, 213).
- Močeváti**, *močújen*, v. ipf., ringen, die Kraft probieren (Temljine); Erjavec ima v Let. 1879, 145 *močevati se* im Zweikampfe ringen.
- Mókalice**, *-e*, s. f., die Mehlbirne (Temljine). Erjavec pozna med hruškami: *mókarica* (Staro Sedlo, Žabiče na Goriškem) in *mókornica* (Sv. Duh pri Krškem), Let. 1882/83, 322 med jabolki pa: *mókarica* (Brda na Goriškem: debelo, pusto in razsípično jabolko), o. c. 318.
- Mólnik** (izgovarja se *mòvnik*), *-a*, s. m., podvratnik pri živalih, nader. — Prim. n.-kor. *mulle* f., mürrischer, hängender Mund, švic. *molli* Dickkopf 193; bav. *Molla* Schmerbauch, *Braksmolles* Dickwanst, Schmeller-Fromann I. 1589.
- Morják**, *-a*, s. m., mornik, Meerwind, Südwind (Ipavska dolina). Erjavec ima v Let. 1875, 227 s Črnega vrha *mornik*: veter od morja, Scirocco.
- Mòt**, *mòt*, s. f., (izgovarjajo *màt*), drog, na katerem nosijo po hribih krste, ker vslèd ozkih stezá ne morejo rabiti nosil (pár). Krsta se obesi na mòt (Zalaz pri Tolminu). Tudi na Krasu je *màt* ranta, dicke Holzstange (gl. moja Morphologie d. Görzer Mittelkarstdial. 67). — Prim. srbski *motka* Stange, pertica.
- Mrtál**, (sè srednjim *l*), *-la*, s. m., priprava, v kateri tolčejo poper, jederca i. e. r., Mörser (Temljine). — Po dissimilaciji iz furl. *mortàr* mortajo, vaso di pietra di metallo o anche di legno, nel quale si pestano droghe od altro, Pirona 261; ben. *mortèr* mortaio ecc. nel quale si pestano le varie materie per usi diversi, Boerio 428.
- Mrvíнец**, *-nea*, s. m., mravlja, die Ameise (Šmarje v ipavski dol.). Na Krasu *brvínc* id. — Iz *mravinec; *brvínc* iz *mbravinc.
- Nàc**, *-a*, *nàček*, *-čka*, s. m., norec, Narr (Temljine). — Prim. tirolski *nàtz* Puppe, ausgestopfte Figur; blöde, alberne Person, Schöpf 463.
- Nadáti**, *nadáam*, v. pf., (izg. *nàdat*) nicht zulassen, braniti komu kaj storiti (Temljine). Iz *ne-dati*; prim. srbski *nedòstajati*, *nedòstati* manjkati, mangeln; *uémati* ne imeti, *némati se*

nicht auf die Welt kommen, *nemoči* krank sein (slov. *ob-nemoči*), *nenávidjeti* hassen. Nikalnica ostane z glagolom združena tudi v preteritu.

Nádlje, adv., nur, le: kar je nádlje mogel, kar je le mogel (Tolmin); na Cerkljanskem *nádl*: dùkr nádl ki m̃r̃z̃š so lange du nur im Stande bist. *Na* pač ni stsl. na, ampak iz nsl. *naj* okrajšana oblika; *j* večkrat izpade za *ajem* v tujkah, kar pa bo samó refleks nemškega bavarskega izgovora, *cahnati* zeichnen, *váhtz* Weichtag, *mánenga* Meinung = Absicht, Vorsatz, *lášta* Leistenrähmel; s̃em spada tudi *rátínga* v Alazijevem slovarji 98 b, 100 a, kar se za *rajtinga* v resnici govori v Devinu in na jugozapadu od Gorice. Po Goriškem se govori tudi *ránik* nam. *rajnik*.

Nápč, *nápča*, s. m., Fisolenstangé, Steckreis (Poljane). Nsl. je *natič*: bob na količih, natičih (Cigale); vse kaže, da je *napč* narodna etimologija iz ravnokar omenjene besede po vplivu glagola *vpičiti*, einstecken.

Nátje, -a, s. n., zelje pri repi, Rübenkräutig (Ljubušnje). — Collectivum besede *nat* f., listje pri repi, korenji i. e. r. (Gutsmann, Vodnik, Murko, Let. 1879, 147).

Navrēči, -em, v. pf., komu narediti, zacoprati, kako sredstvo podtakniti; copernice navrečejo živino, behexen (Temljine). — Iz *na-ureči*; nsl. *ureči* behexen, beschreien, mr. *vrečy*, r. ur̃knuť beschreien (Et. Wtb. 274: rek).

Nič. — Prepirati se za *prazen nič*, to je, za pisan ništrec, um eine Nichtigkeit streiten (Temljine). Raba tega zaimka je večkrat po nemškem posneta: *za nič na svetu* um Nichts in der Welt, um keinen Preis. To veljá sosebnó o vsakemu Slovencu znanem pregovoru ‚Nič je dobro za oči‘, kar je po besedi preloženo iz nemškega ‚Nichts ist gut für die Augen‘, bav. Nicks is guet für d' Augng, Schmelzer-Frommann I. 1720. Toda ta ‚nichts‘ stoji v nemščini za *onychitis* Galmeiflug ter pomenja cinkovo belino, neko zdravilo za oči: torej *onychitis* je dobra za oči. Narodna nemška etimologija pa tukaj ni zapeljala samo Slovencev, Nemci sami so temu zdravilu po latinsko pravili ‚Nihil album‘, weisses Nichts, iz česar je nemški narod bodi v šali ali nevedé napravil Weissnichts. Prim. Andresen, Über deutsche Volksetymologie 276. Slovenci pravijo tudi „Pesek svetih Ušarij je dober za oči“, Novice IV. (1846) 76.

Níeku: daw j̃z níeku = dal ni obenemu (Ljubušnje).

Nos. Kogá imeti na nosu, jezen biti nanj (Temljine).

Nù, adv., ja, ja freilich, natürlich, ja wohl, da, kajpada (Idrija). — Iz *no*, č. *ano* ja, iz *a-ono*.

- Obalíti se**, *-ím se*, v. pf., prevreči se, prebrniti se (Ljubušnje). Erjavec povdarja obáliti (Let. 1880, 156) id.; Murko ima *obáliti* umklammern.
- Obáriti se**, *obárim*, v. pf., Ako se sladko mléko že toliko skisa, da se naredi skuta iz njega, pravijo: mleko se je *obarilo*. Iz *ob-variti*, prim. nsl. *zvara* geronene Milch (Et. Wtb. 381: vert) in glej besed *čváriti* in *zvárnica*.
- Obdáti**, *-ám*, v. pf., porajtati, maráti: ne obdá nič er kummert sich um Nichts, ne mara nič (Temljine).
- Oblíčeje**, *-a*, s. n., krinka, korelec, die Maske (Temljine): ježe ob^o lici jest^o. Škrabec rabi nekjé v „Čvetji z vertov sv. Frančiška“ *naličnica*. Sicer pomenja v slovenščini *oblíčeje* in *oblíč* le obraz.
- Obnášanje**, *-a*, s. n., die Procession (Ipavska dolina, Kras). Erjavec ima v Let. 1880, 157 za isto besedo pomèn ‚cerkveni god‘, kar se je še le iz prvotnega pomena ‚procesija‘ razvilo.
- Obrásnik**, *-a*, s. m., zarastek, Narbe (Temljine). Erjavec ima še te-le oblike (Letopis 1880, 157): *obraselen* (Krn), *obraslek* (Vrsno). To poslednje je nastalo iz **obrastl^ozk* naša beseda pa iz **obrastl^onik^o*. Murko pozna *obrafik* (obras^ok) die Verwachsung.
- Obřca**, *-e*, s. f., brca z nogo, Fusstritt (Tržaška okolica). Ločiti je treba to besedo od *obřca* v zvezi ‚božja obřca‘, kar je, kakor sta že Erjavec-Levstik (Let. 1882/83, 217) pokazala, skrajšano iz **obřtica*.
- Obrézniti**, *-nem*, v. pf., ostro, kiselkasto vino obrezne, to je vreže (Temljine). V Cerknem je *rèzn* säuerlich. — Murko pozna *obrézen* schlimm, böartig. — Te besede se ne morejo ločiti od stsl. *obřeznati*, *obřeznati* acescere, č. *břesk* herber Geschmack, p. *zbrzagnac* skisač, r. *obreznute* itd. (Et. Wtb. 21: brëzg-2). Oblika *rèzn* bi bila torej izgubila *b*, pač zato, ker je narod mislil, da je dél prefiksa *ob*, s katerim je glagol spojen. Gotovo je k temu pripomogel tudi glagol *rëzati* in izpeljanke.
- Obrśniti se**, *-nem*, v. pf., popraviti se: živina se obrśne, odebelí (Temljine). — *Obrśniti* (obrśnoti) je narejeno od samostalnika *brst* Knospe, srb. *brst* junge Sprossen, *brstiti* abfressen (Et. Wtb. 23: brüstí); nsl. *brsen* iz **brst^on^o* üppig; torej je *obrśniti* toliko, kakor üppig werden, im Wachsthum und in der Fülle des Körpers gedeihen.
- Očí**. Komu *na očí* kaj reči, komu kaj v obraz povedati (Temljine).
- Ográjnica**, *-e*, s. f., ograjeno zemljišče (Temljine). Podstava *ograjá*. Prim. *ograd* m., *ograda* f. in *ogradnica*.

Ôkno, -a, s. n., méra za njive: en oral ima okoli deset oken. Ta gospodar ima 10, 25, 70 oken v njivah' (Temljine). — Ta pomèn se je razvil iz tistega, ki ga podaje Erjavec v Let. 1880, 162 pod besedo *okno*: prekat v stogu ali kozolci (Tolminsko). Na Cerkljanskem se *štant*, t. j. prostor med dvema zidanima stebroma v kozolci, delí v 4 okna. Torej ta gospodar ima 10 oken v njivah' pomeni ta gospodar ima toliko njiv, da s pridelkom ž njih napolni v kozolci 10 oken'.

Okréten, -tna, -tno, adj., nemaren, gnjusen, nachlässig, eckelhaft (Temljine). — Koren je *krent* (Et. Wtb. 138), odkoder je tudi naš *nevréten* ungeschickt, r. *okrutnyj* ungeheuer.

Olúsek, -ska, s. m., koža ajdovega zrna (Temljine). Iz *o-lusek*. Prim. *lúsek*, *luska* m., Schote (pod Krnom; Let. 1879, 144). Enako je narejena beseda *olubje* s. n., perje okoli koruzne latice (Goriška ok., ip. dolina) iz *lubje* (Let. 1880, 162).

Ométi, -ov, s. m. pl., iz slabšega žita moka za prašiče (Temljine). — Prim. *smetloha* slabo smetno žito (Et. Wtb. 193: met 2.).

Opalíkovec, -vca, s. m., drobno nerazcepljeno drvo, oblikovec (Temljine). — Podstava je *opalika* debela palica (pod Krnom, Letopis 1880, 162).

Opíh, *opíha*, s. m., (izg. *apèh*, na Temljinah), *opíh* (ben. Slovenci), peteršilj (Petroselinum sativum). — Iz n. *Eppich*, to iz lat. *apium* (Apium graveolens). Obé rastlini sta si v bližnjem sorodu. Erjavec pozna v Let. 1879, 125 iz Orehovlja na Ipavi *opíh* celó v pomenu 'Ranunculus', pač samó vsled tega, da sta si perje in koren obeh rastlin nekoliko podobna.

Opláziti-im, v. pf., slabo oboráti (Temljine). — Prim. pri Murku in Janežiči *opláz* Pflugkopf poleg *plaz* das unterste Holz des Pfluges, sein Haupttheil; torej *oplaziti* = samó z oplazom povrhu preko njive iti. Erjavec ima v Let. 1880, 163 z Vrsna *opláz* v pomenu *láz*: ta njiva je orana na opláz, orana takó, da ni znati léh; glej zgoraj besed *láz* in *léha*.

Oplésno-a, s. n., der Rist des Fusses (Temljine), plésno (Letopis 1875, 327). — Stsl. *plesna* planta pedis, metatarsus (Et. Wtb. 249). Na početku besede pristavljeni *o* je pomanjševalen: nsl. *osiv* nekoliko siv, *obširen* nekoliko širok, hrv. *oblen* nekoliko lén, mr. *ohlup* trap, nekoliko neumen, vr. *ocholodv* ne mnogo prochladno, č. *obdlouhlyj* podolgast, p. *obstary* starikast. Nekateri zmatrajo ta *o* za negativen (Et. Wtb. 219: obí). Prim. tudi nsl. *óbršljan* nam. *bršljan* Epheu, stsl. *bršljanv*; *oglovnja-glovnja*, *opaljek-pajek*, *optica* iz *potica*, Let. 1882/83, 219, 220.

- Opočitati**, *-am*, v. ipf., očitati (Temljine, kjer govore tudi oponašati). — Zanimiva beseda, ker nam daje lep vzgled, kakó deluje analogija. Začetni *op* je namreč vzet početku besede *oponašati*, kakor da bi bil prefiks in kakor da bi drugi *o* besede *oponašati* bil v istem razmerji s tem, kar še pride za njim, kakor *o* v *očitati* (očiti, oči), kjer spada h korenu.
- Oprhniti**, *-em*, v. pf., snég oprhne, ako ga le toliko pade, da komaj pobeli (Ljubušnje). Srb. *oprha* snježana (u Crnoj gori), kad oprša snijeg, *opršica*, kad oprši snijeg Bestreuung, oprášio snijeg bestreuen (Karadžić s. vv.). Koren *perch*: nsl. *pršeti* nieseln (Et. Wtb. 241).
- Oprtnica**, *-e*, s. f., oprta, naramnica pri koši tudi iz trte (Temljine, Cerkljansko). Prim. Let. 1882/83, 220. Čakavščina pozná *oprteš* f., fascia cocularia, Nemanic II. 69.
- Oprtnik**, *-a*, s. m., Rückenkorb (Goriško sploh). Janežič pozna *oprten koš*, na Dolenjskem govore *oprta* koš. — Ta beseda spada h korenu *per-5*: stsl. *podprěti* fulcire, bolg. *opra*, *opiram*, *zaprěvam* stützen, aufhalten, mr. *operty* stemmen itd. (Et. Wtb. 240).
- Oséniti**, *-im*, v. pf., raniti, obtrgati (Temljine). Temna beseda; dvojim, da bi bila prav zapisana.
- Osip** (izg. asèp), gen. *osipa*, s. m., nástop, avber, kar voda nanesè: nsl. *posip* Schotter (Et. Wtb. 334: süp-2).
- Osme**, *ósem*, s. f. pl., neke palice pri statvah (Temljine). Prim. v Let. 1882/83, 221 iz Bolca *ósne* der Spannstock oder der Spannstab beim Webestuhl. — Prim. moja razlago poslednje besede v Archivu XII. 463.
- Osrédek**, *-dka*, s. m., majhen gozdič sredi senožeti (Temljine). Ta beseda ima po raznih krajih različne pomene: Mittelfurche, Flussinsel (Murko), podobno Prešeren: tje na osrédik bléjskiga jezéra. Na Krasu je *osrédek* mala senožet na konci njive; ta pomèn je nastal vsled tega, da je *osredék* bil mala *senožet* med dvema njivama, od katerih je druga v mér dolgosti bila prav za prav nadaljevanje prve; potèm je *osrédek* rés bil na enem konci obéh njiv, in ni se čuditi, da je ta beseda nató obveljala tudi o malih senožetih na začetku ali drugem konci njiv.
- Ošvišek**, *-ška*, s. m., otep, omlačen snop (Temljine). Erjavec ima v Let. 1880, 164: *osvišek* v istem pomenu. Asimilacija sa pred šjem v naslednem zlogu v š je tako navadna, da bi skoraj bilo čudno, ako bi bilo drugači: slušati-šlušati, slišati-šlišati, suša-šusa itd.; prim. tudi zvižgati-žvižgati.
- Otepstí**. Za pomen *otepstí*, *durchprügeln* imajo goriški Gorjani celo kopo izrazov; se vé da ne rabijo povsod vseh

spodaj naštetih. In vender so naši Gorjani v primeri z drugimi nekaterimi Slovenci (n. pr. Gorenjci) precej tihi in mirni! Náte jih:

Nabíjem.

Nabúnkam.

Nagárbam (Hudojužna); iz
n. *gírben.*

Naklépljem.

Nakléstim.

Nakrišpam (sè šibo).

Nakúrim.

Namážem.

Namlátim.

Napókam.

Nasččem.

Naščškam.

Našvíkam (prim. *ošvíka* dolga in
tenka šiba, Let. 1882/83, 221).

Natêpem.

Natólčem.

Nažgêm.

Nažvížgam.

Otêpem.

Primeri pa še spodaj *udariti*.

Otóčen, *-čna, -čno*, adj., vzbočen, vrhat (Temljine). — Podstava je *otòk*: zid v *otòk* = v krog, im Halbkreise; *otòk*: Geschwulst. — Prim. kar sem pisal o besedah *bunka, bunjast* v Archivu XII. 455.

Otrébki, *-ov*, s. m., iztrebi, die Nachgeburt (Temljine). Na Krasu *wotrěpki*. Glej besede *strébi*.

Ovédeti se, *ovém se*, v. pf.; *ovédel se* je das Licht ist ihm aufgegangen, endlich ist ihm das Richtige eingefallen, die Schuppen sind ihm von den Augen gefallen (Temljine).

Oves. *Oves služiti* valjati se v prahu: konj, pes, osel se vrže na hrbet ter se valja, t. j. ‚služi oves‘ (Temljine). Prim. *valjúckati se*.

Ozímec, *-mca*, s. m., šestovrsten ječmen (Temljine). Stsl. *ozimcct* hordeum. Tudi čakavščina pozna to besedo v pomenu ‚ječmen‘; *ozimac* hordeum, Nemanić I. 53. Murko in Janežič imata *ozimec* Winterfrucht sploh; pri Fari je *ozimec* lan in besede *lán* bajè da tam sploh ne poznajo; v Laščah je *ozimèc* ozím lán. V Bolci je *ozímec* jare, ki se je rodilo po zimi (Let. 1882/83, 221 in 1880, 165).

Ozímek, *-mka*, s. m., čas od vélike noči do sv. Jurija (Temljine). Iz odzimek: *otɔzimɛkɔ.

Oziméti, *-éjem*, v. ipf., hart bleiben: grozdje in drugo sadje oziméje, če ne more dobro dozoréti in ostane le trdó (Temljine). Prim. Letopis 1882/83, 221: *oziméti* erstarren, kača po zimi oziméje. — Janežič ima *oziméti* überwintern, auswintern; stsl. *oziméti* παρρυιερμύζειν hibernare.

Ožárek, *-rka*, s. m., ogorek, Funke: če gorí slama ali sploh lahke reči, vzletevajo ožarki kvišku (Temljine, Kras).

Oženíti, *oženim*, v. pf., n. p. kravo, sadje, t. j. dobro, drago prodati ju (Temljine).

- Páh**, -a, s. m., past za podgane, Rattenfalle (Temljine), ker se nekaj spahne. Prim. *pah* Riegel (pessulus): Et. Wtb. 270: pich.
- Pájkelj**, -eljna, s. m.; na pájkelj mleto dá lepšo moko, kakor mleto na tonf, ker se otrobi ločijo (Temljine). — Iz nemščine: prim. bav. *beuteln* das Mehl durch den Mühlbeutel oder das Beuteltuch stäuben, Schmeller-Frommann I. 305, kjer se uči „dass das Verbum überhaupt von *Beutel* herstamme ist minder glaublich, als das Umgekehrte.“
- Pálčnik**, -a, s. m., češulj pri ajdi, Rispe: ‚Letos ima ajde velike palčnike‘ (Temljine). — Podstava je *palcov* Daumen; prim. *palčnik* gorenji krajši rogelj na senenih vilah.
- Pásti**, *pasem*, v. ipf., iskati koga, gledati, kako bi se ga našlo (Temljine); *kokoš pasti* paziti, kam hodi jajca nêst; *tatvine sumnega človeka pasejo* strogo pazijo nanj, da ga zasačijo (Otaleže). — Naš pomen besede *pasti* bi se strinjal s pomenom korena, katerega so bili etimologi prej nastavili za to besedo, *spek'*; ali dvojiti se smé, da bi ta pomen bil prvoten, mariveč se mi zdí, da se je še le kesnó razvil iz pomena ‚weiden‘, das Vieh hüten, machen, dass es fresse, ihm nachgehen. Prim. Zubatega sestavek ‚Slavisch pasti‘ v Archivu XIII. 478 ns. — V Temljinah govore tudi: *màgle se pasejo*, dolgočasno se vlačijo o deževnih dnéh po nebu, kar je sevéda samo tropa in brez vsake bajeslovne važnosti.
- Pášten**, -štna, s. m., obdelan, pa ograjen kos zemlje, kjer so trte (Tržaška okolica). Na Krasu je *pášn* (iz paštn) obliko terás imajoča njiva z latniki (Weinlaube). — Prim. Letopis 1880, 166; *pášten* zelena planica na hribu, koder se živina rada pase: **pažitъnъ*, stsl. *pažitъ* Weideplatz (Et. Wtb. 411: živ.).
- Péč**, *péča*, s. m., skrb sitnost, delo, Plage (Temljine). Koren *pek* (Et. Wtb. 237): stsl. r. *pečalo* Kummer, Sorge, nsl. *péča* Gram, č. *peče*, dol.-srb. *pječa*, br. *péča* itd.
- Pečkáti**, -ám, v. ipf., mrviti (Temljine). — Prim. nsl. *pečkáti* repo ribati preveč na drobno (Let. 1880. 167); prim. o tem mojo opomnjo v Archivu XII. 463 pod besedo *púčkats*.
- Pepelnják**, -a, s. m., prostor, kamor devajo pepel (Temljine); na Cerkljanskem izgovarjajo *perpzinák*. Na Krasu se isti prostor imenuje *popowúik*. Murko in Janežič imata *pepelnik* Aschenbehältnis.
- Perílник**, -a, s. m., kamen ali ploh, na katerem perejo, Waschbrett, Waschblock (Temljine, Cerkljansko). Tudi na Krasu je *períwník* kamen, na katerem perejo (Morphologie 38); izpod *períwúika* prinaša babica novorojene otroke. Gutschmann 532 pozná *perílник*, *periuník* v pomenu ‚Waschbloi-Bengel‘ (perača), Murko pa v pomenu ‚Wäscher‘.

- Perót**, -a, s. m., (izgov. *perówt*), slamnata streha ob stranéh (Temljine). — Prim. nsl. *perót* f., Flügel (Murko); vendar je lahko tudi tujka (*ow* kaže na to).
- Pést**, -í, s. f., povezana slama za *perót* (Temljine, Cerkljansko). — Stsl. *péstb*.
- Pétati**-am, v. ipf., licitieren, steigern, isto kar *dražiti* (gl. te besede) ali na dražbi rasti (Ljubušnje). Iz nemškega *bieten* anbieten, darreichen, einen Einsatz thun.
- Pívka**, -e, s. f., pika, bolezen, ki se naredi kokošim na jeziku, der *Pipps* (Temljine). To besedo ima sicer že Gutschmann 217; omenjam jo v spričevalo, da res v narodu živi. Tudi Janežičeva *pívka* Heiserkeit ni nič drugega. — Prim. Et. Wtb. 247: „*pipka* bolg., p. *pypec*, mr. *pypec*, *pypotb*, br. *pyplo* č. *tipec*, r. *tipunz* . . . stvn. *pfiffiz*, lat. *pituita*.“ — „Den Pipps reissen“ prelaga Cigale 'kokoši piko dreti', v Temljinah pa piko z iglo *snémajo*. *Pívka* je iz *pipka*, odkoder je tudi *pika*.
- Písan**, adj., lep, schön: pisan čas, lép čas (Temljine). — Kakor znano, je *pisan* bunt, vielfärbig; pisane stvari, pisana oblačila itd. se Slovcu in tudi drugim Slovanom rés zdé lepa nasproti enobarevnim.
- Piščiti** *se*, *opiščiti se*, v. ipf., ozir. pf., po bolezni se bivši mehurčki (opriščí) olupijo in odpadejo (Temljine). Na Cerkljanskem pravijo *pišt*, sè j *vzpišlu* dozorélo je (o opriščih); moja priča je izgovarjala *ī*, kar bi zahtevalo v knjižni pisavi *ě*.
- Plást**, -í, s. f., plást sená, Büschel Heu, plast volne (Temljine); v Otalezah: kar se z eno roko zagrabi. — Prim. *plastovati* Heu aufschichten (Murko), *plast* kleiner Heuhaufen (Et. Wtb. 248: *plastū*).
- Platnice**, *platnic*, s. f. pl., prtenice, hlače iz domačega platna (Temljine, Cerkljansko). Skrajšano iz *platinice*.
- Plêce**, *plêčeta*, s. n., sprednja noga prašičeva (Tolminsko). Murko ima *plêce* Schulterblatt, Schinken. Prim. r. *plêcō* Vordertheil des geschlachteten Viehes. Stsl. *plešte* humerus.
- Pléna**, -e, s. f., stran stréhe (Temljine). Podstava bo *plěně 1.* v Et. Wtb. 250.
- Pleščáti**, *pleščím*, v. ipf., težiti: ^{pl} *ěščí me* es drückt mich (Temljine). Erjavec piše v Let. 1882/83, 223 *plešiti*: „pleší me v želodeci, ako sem namreč jel mnogo sadja, izvlasti grozdja (Sv. Križ vipavski).“
- Plévnica**, -e, s. f., Strohsack des Bettes (Temljine); na Cerkljanskem *plūwnca* mit Streu gefüllte Matratze. Janežič in Murko imata to besedo v prvem pomenu: mit Streu gefülltes Unterbett statt der Matratze.

- Plôh**, *-a*, s. m., deščica, Brettchen (Temljine), na Krasu je *plôh* debela deska (manjša je žaganica). S pomenom temeljske besede se strinja nsl. *ploh* 'langes, dünnes Holzstück' (v Et. Wtb. 251). Beseda je nemška, kakor tudi kranjska navada, da *ploh vlečejo* (Prim. tirolski, *blochziehen*, Zingerle, Sitten, Bräuche etc. des Tiroler Volkes 84).
- Plótar**, *-ja*, s. m., svinjski mehur za tobak (Temljine). Bav. die *Blatter*: e[~] Saublädä' (Schweinsblase) ist der beliebteste und wohlfeilste Geldbeutel des Landmanns, Schmeller-Frommann I. 332; tir. *bläter* in der Bedeutung von *blase vesica*: die *Schweinsbläter* als Geld- und Tabackbeutel der Landleute, Schöpf 44; n.-kor. *schweinpläter* vorzugsweise zu Tabackbeuteln verwandt 29.
- Plug**. V Temljinah razločujejo dve vrsti pluga: *plug na lãz*, s katerim orjejo na lãz, in pa *plug na lého*; gl. zgoraj besedi *lãz* in *léha*.
- Podãgra**, *-e*, s. f., les z vejevjem za lónico (glej te besede), za drva itd. (Temljine). — Ta beseda je izprevržena iz *podovra > podvóra. Prim. v Let. 1880, 173 iz goriške okolice in s Krasa *podvóra*, *podóra* rogovila za plug, da gredoč na njivo ali ž njive ne drsí po tleh. Na Krasu se ta priprava imenuje v resnici *podčúóra* (Morphologie 62). Gutschmann ima: Stecken *podvirk* (299); prim. še *podvérek* Tragstange in *navor* Hebel (Let. 1880, 173). Vse to spada pod ver-2. v Et. Wtb. 381, 382.
- Podjémnik**, *-a*, s. m., palica, s katero podpirajo breme (Ljubušnje). Erjavec ima iz Koborida *podjemalnik* (Let. 1882/83, 224). Glej spodaj besede *podpiralnik*.
- Podjéti**, *podjámem*, v. pf., zarobiti (Koborid). Erjavec ima iz soške doline *pojeti*, *pojámem* všiti krilo ali kako drugo obleko, ako je preobila, rekše, predolga ali preširoka (Let. 1882/83, 225).
- Podgoréti**, *-ím*, v. pf. Če je nebo zvečer močno rudeče, pravijo: nebo je podgorélo (Temljine).
- Podkováti kónja** je v Temljinah toliko, kakor obdarovati koga z denarjem, Jemanden mit Geld beschenken.
- Podlasniki**, *-ov*, s. m. pl., majhni lasjé, zlasti po tilniku (vratu) (Temljine). — Že Gutschmann ima 184 pod Milchbart, Milchaare: *podlasci*.
- Podpirálnik**, *-a*, s. m., palica ali kol, s katerim nosač podpira breme na ramenu (Temljine). Podstava je *podpiralo* Stütze (Janežič). Glej zgoraj besede *podjemnik*.
- Podrészica**, *-e*, s. f., podrészica se naredi, kadar počí koža pod prstom ali pod členom na nogi ljudém, ki hodijo bosi (Temljine). — Podstava *podrez* Schnitt von unten (Janežič, Murko). Glej besede *hromóta*.

- Podstréšina**, -e, s. f., bruno po vrhu zida, da se na nje naslonijo glajti, die Mauerbank (Temljine). — Janežič pozná *podstréšina* Unterdachboden, kar je v Temljinah in sploh na Tolminskem na izbi' (ispi, jèzbi).
- Podščetína**, -e, s. f., poščetína, majhni studenci, ki močijo zemljo, posebno na travnikih (Temljine). Koren je *sok* stsl. *svcati* mingere, prim. nemški *seichen* harnen in *sickern*, Et. Wtb. 336 in Kluge, Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache pod besedo *seichen*.
- Podžila**, -e, s. f., železen drog pri podvozu (podelu), ki je ob enem tudi za ós (Temljine). — Erjavec ima *podžil* (m.) s Ponikev na Št. Vidski gori v pomenu 'óplen' (Let. 1880, 173). Čakavščina pozna *žil* in *žila*, Nemanić II. 65, 21.
- Poganíja**, -e, s. f., neredno, malopridno ravnanje, življenje in gospodarstvo: 'pri ti hiši je strašna poganíja' (Ipavska dolina). — Podstava je *pogan* paganus.
- Pogódež**, -a, s. m., kar si kedó na skrivnem dobrega skuha (Temljine). Erjavec ima v Let. 1880, 174 z Banjšic *pododelj* -dlja v istem pomenu.
- Pogón** (izgovarja se *paçúón*), -a, s. m., lés, na katerega tolčejo, nabivajo sodárji, da poganja obroče (Temljine). Murko in Janežič poznata *pogonec* ein Fassbinderwerkzeug.
- Pogúziniti se**, -em, v. pf., podrsniti se, zdrsniti se (Ljubušnje.) Prim. zgoraj besedo *guzati se*.
- Pohréniti**, -em, v. pf., strditi se, erstarren: *žowč* (Sulz) *pohriéne* (Temljine) Erjavec ima iz Podkrncev *pohréniti se* (Let. 1880, 174). Koren je *krêp*: stsl. iskrêpnati erstarren (Et. Wtb. 139).
- Pojéti**, *pojámem*, v. pf., dobro skočiti, einen tüchtigen Sprung thun (n. pr. čez kak jarek) (Temljine).
- Pokáljati se**, -am, v. pf., kaniti: tinta se pokalja, kadar je pade en kanec (Ljubušnje). Erjavec pozná v Let. 1880, 174 izpod Krna: *pokáljati* in *káljati* pomazati, grdó pisati. Podstava je *kal* blato.
- Pokrépnik**, -a, s. m., kruh v kozici pečen (Temljine). Podstava je *krépa* poleg črepa. Gartner v oceni moje razprave „Zur Kenntnis der slavischen Elemente im friaulischen Wortschatze“, objavljeni v Literaturblatt für germanische und romanische Philologie 1890 Nr. 11, piše med drugim: „gegen eine Entlehnung (des friaul. crêpe) aus dem Slavischen spricht die weite Verbreitung dieser Wörter auf romanischen Boden und der Umstand, das keine slavische Form mit *k* statt *č* vorliegt.“ V naši besedi bi torej imeli zahtevani *k* namesto *č*, vendar se mi *krepa* sedaj nikakor ne vidi domača. Prim. zgoraj *čepa*, *črepa*.
- Poldrúgec**, -gca, s. m., (izgovarja se *powdrúje*), neki žrebelj, imenovan také po svoji velikosti, ker je poldrugi

palec dolg (Temljine). Enako je narejeno srb. *podrug* anderthalb Mann gross, sesquihomo, *pódrugović* der Sohn eines *podrug*, kakor se je zval tudi neki Vukov pevec narodnih pesmi.

Polizek, *-zka*, lahka jed, ki malo zaleže (Temljine). Podstava *liz* (Et. Wtb. 171).

Položina, *-e*, s. f., v Temljinah majhna ravnina v bregu, Terrasse: poleg *pològ* (*palàh*) in *polóžič* (*palàšč*), kar ima že Erjavec v Letopisu 1880, 175 iz Podkrncev: Levstik to tam prav razlaga iz stsl. *pologr* obliquus.

Polovnica, *-e*, s. f., v Temljinah mera 4 bokalov; to je na Cerkljanskem *čzkrtnica* (*četrtnica*), *polovnica* pa meri tam osem bokalov.

Ponújati besedo komu, če kedo ne mara govoriti, siliti ga, da bi izpregovoril (Temljine). — Prim. nsl. *nuditi* nöthigen, anbieten.

Popravljálka, *-e*, s. f., shod pred ženitvo, da se pomenijo, ako bi še bilo treba kaj popraviti ali pre narediti (Temljine). Erjavec pozná izpod Krna v Let. 1880, 175: *popravljálka* pojedina teden dní po svatbi; v tem poslednjem pomenu je beseda znana tudi na Cerkljanskem: *papraulávka*.

Porezlnik, *-a*, s. m., orodje sodarjev, katero se prime na obéh koncéh, da se ž njim kaj porezuje (Temljine). Drugod je to orodje imenovano samo *rezlnik* (na Cerkljanskem *rziwnk*).

Posévčnik, *-a*, s. m., Brot aus dem Nachmehl (Temljine). Erjavec ima v Let. 1880, 176 izpod Krna *posévki* otrobi (Ipavska dolina, Lašče) in *posévník* slab kruh, kruh od posej ali otróbov. Čakavščina pozná *posiji* (t. j. *poséjē) furfur, Nemanic II. 44.

Poščetina, *-e*, s. f., kraj, kjer voda moči (Temljine). Prim. zgoraj *podščetna*.

Pošínjen, *-ena*, *-eno*, partic., potuhnjen, tückisch, ein Duckmäuser (Temljine). Erjavec pozná *pošinen* v pomenu sključen, grbast (Let. 1880, 176); iz tega pomena še le se je razvil pomen 'potuhnjen'. Podstava je *šib*-2. (Et. Wtb. 339.)

Pošten, *poštèna* (izg. *paštàn*), s. m., der Blutsturz (Temljine). Temna beseda.

Pot. 1. *S poti govoriti* motiti se, blesti, irre reden (Temljine). — 2. *S pótyo* allsogleich, schnell; zugleich (Temljine).

Potrnatí, *-ám*, v. pf., pobiti, polomiti, zusammenhauen (Temljine.) Koren je *ter* reiben, brecheln, treten (Et. Wtb. 352).

Práti se, *pórjem se*, v. ipf., tkanina se porje, trga se po niti (Temljine). Prim. Et. Wtb. 258: por. Naši slovenščini rabi sedàj navadno *párati*.

Pravíca, *-e*, s. f., 1. Certificat, Bestätigung, Lizenz (Cerkljansko). — 2. *Pravico ubiti* annullieren (Temljine). 3. *Pravica jé*:

sodišče in pravdanje mnogo požré, mnogo stane: rajši se poravnajva, da ne bo pravica jedla (Temljine).

Právca,-e, v. f., Märchen, Erzählung, pravljica (sploh po Goriskem), na Cerkljanskem pravijo *prájzveca*.

Práda,-e, s. f., obleka, ki jo za nevesto nesó na dan poroke (Temljine). — Iz n. *Bürde*?

Prédoh, *prédoha*, s. m., živalski mehur, Thierblase (Temljine). — Knjižna oblika bi bila *prédih* ali *préduh*; koren je *perd*, nsl. *préděti* pedere itd. (Et. Wtb.), ker tak mehúr otroci napihujejo in sédajo nanj, da zaprti zrak šumé gré iz njega. *Prédih* je tudi priimek.

Prebít,-a,-o, adj., verwünscht, verflucht; prebito malo verflucht wenig, ‚verflíxt wenig‘ (Temljine). — To je samó evfemizem namesto *preklét*.

Préčno,-a, s. n., pod vozom viseča priprava, da kaj vanjo de-nejo (Črni vrh). — Podstava je *préko*, *préčen* querüber (Janežič), ker ta priprava visi spodaj poprék voza med prednjim in zadnjim podélom.

Prégrad,-a, s. m., predál v štacuni ali na kašči (v žitnici) za vsako žito posebe (Temljine); na Cerkljanskem *prégrada*, s. f., ein Tieffach vom Getreidespeicher. Erjavec ima iz Stopic v Let. 1880, 177 *prégrad* stena ali pretín pri orehu, jabolku, Scheidewand; *pregrája* Scheidewand (Janežič), v hlevu prostor pregrajen, v katerem je tele (Lašče, Let. I. c).

Prehitévati,-am, v. ipf., prehitro iti, zu schnell laufen, vorlaufen: ura prehiteva (Temljine).

Prekláti, *prekóljem*, (izgovarja se prkláti), v. pf. Če živina nima nevarne bolezni, ako se n. pr. kaj polomi, prekoljejo (zakoljejo) jo, da imajo od njé vsaj mesó, ker ni upanja, da bi ozdravela (Temljine).

Preletéti,-ím, v. pf., jeklo preletí, to je pokne ali postane plenívo, brüchig werden (Temljine).

Presáhel, *presáhla,-o*, part., lešnik, oreh je presáhel t. j. ima le majhno in malo vredno jederce (Temljine). Koren je *süh*: stsl. *sžhñati* trocken werden, *sžhls* sarmenta (Et. Wtb. 333: süh).

Presévki,-ov, s. m. pl., turšičični otrobi; sploh kar se domá preseje (Temljine). Janežič pozná *presévek* m. Kleie, Erjavec pa ima iz Malhinja *prosévke*, *prosévek*: „kar so otrobi pri pšenici, to so prosevki pri pirjevici in pri ječmenu“ (Let. 1882/83, 232). V Malhinji gotovo ne govoré *pro-ampak pre-*. Prim. zgoraj *posevčnik*.

Presúniti,-nem, v. pf.: glej da ne boš otroka presunila, t. j. glej, da se v njem kaj ne izprevrže (Temljine). Koren *su-2*. (Et. Wtb. 328).

- Preškáljst**, t. j. *preškaljati*, -am, v. pf., preperéti verwittern (Temljine). — Koren je *skel-1*. spalten, sich spalten: nsl. *skala* assula tenuis, rupes, *ščalja* Splitter, s. *skalje* Holzabfälle, p. *skalka* (wior) Splitter, mr. *skal'a* coll. Felsstücke (Et. Wtb. 298).
- Pretvárjati** *se*, -am, v. ipf., pačiti se, spakovati se, Gesichter schneiden (Temljine); na Cerkljanskem izgovarjajo *prekwárjst se* — Podstava *tvorü 1.*: prim s *utvora*, *utvara* Gespenst, č. *potvora* Missgeburt, *pretvárka* Maske, p. *potvora* Missgeburt, mr. *potvór* Ungeheuer (Et. Wtb. 366).
- Previválnice** (izgov. *prvivávnice*), -nic, s. f. pl., neka naprava pri statvah (Temljine). — Podstava *previvati*, *previjati* überwickeln.
- Prežênek**, -nka (izg. *pržênk*), s. m., prepir, pričkanje, Zank, Streit (Temljine). Prim. *gnati se* zanken, streiten (mit Worten).
- Pridávek**, -vka, s. m., (izgov. *prdávk*), kruh ali kaj drugega, kar dajo ob nedeljah dninarjem, Zugabe, Zuschuss (Temljine); isto je *postrojba* pod Krnom: „dar, ki ga po dovršenem delu dá gospodar delavcem, navadno kruh, sir ali kaj takega“ (Let. 1880, 176).
- Pridigar**, -arja, s. m., prígrad, pri stožji podpora, glej besede *stožje* (Temljine). Najbrž pokvarjeno iz *prigrad*.
- Pridejati si**, *pridénem si*, v. ipf., sich helfen, pomagati si (Temljine).
- Pridružnica**, -e, s. f., podružnica, Filiale (Temljine). Prim. *pridružiti* beigesellen (Janežič); *pridrugi* in *pridrugá* Ehemann, Ehefrau (Letopis 1882/83, 231).
- Pripénjati**, -am, v. ipf., kleti, fluchen (Temljine). Evfemizem za *preklinjati*.
- Pritiskálka**, -e, s. f., lata, ki jo privežejo na slamnato streho, da slama trdno leži (Temljine, Otaleže [*prtiskálka*]).
- Pritísnjen**, -a, -o, adj., prismojen, trapast, hirnverbrannt, dumm (Ben. Slovenci).
- Priverúh**, -a, s. m., (izg. *prvrúh*) devetogub, Psalter, Blättermagen (Temljine). — Prim. Erjavčevo opomnjo k besedi *prisežnik* v Let. 1880, 178: „tako se v šali imenuje devetogub in zató, ker velé, da je prisegel, da ga živ krst nikdar čisto ne opere (Vrsno)“. Od ‚pri véri (moji)? Ti razlagi bi se lahko pritrdilo, ali moti me nsl. *prebiravnik* Blättermagen: **preberúh* in *priverúh* bi se v Temljinah glasila enako: *prvrúh*. — Ker že govorim o *priverúhu* in *prisežniku*, povem naj še, da Gorjani v tolminskih hribih ne pravijo, kadar se roté, ‚pri moji véri, pri moji duši‘, ampak ‚pri njega véri, pri njega duši‘, in to iz popolnoma razumljivega vzroka, češ, tako se ognejo nevarnosti, škodovati svoji duši.

- Pródnik**, -a, s. m., proden, okrogel kamen, Rollstein, Flusstein (Temljine). Cigale pozná *brodni kamen*, Janežič *prodec* kleiner Schoder. — Podstava je *pradz*, ursprünglich wohl Sand' (Et. Wtb. 265).
- Prosénčljiv**, adj., ikrast, trihinast, črviv, milbig, trichinös (Temljine).
- Prítiti se**, -im, v. ipf., napejati se, težko delati sich anstrengen (Temljine). Erjavec pozna *prtiti se*, Let. 1882/83, 232.
- Prísno** mleko, sveže mleko, frisch gemolkene Milch (Temljine). Prim. nsl. *presen* ungekocht, frisch; čak. *prēsàn, prēsno* crudus; bolg. *prēsno mlěko* (Et. Wtb. 263: *prēsínũ*). Erjavec piše v Let. 1882/83, 231: „*pričen, -čna, -o*; ta beseda rabi samó za mleko: ‚prično mleko‘ frisch gemolkene Milch (Bolc): podstava priča die Gegenwart, pričujoč gegenwärtig.“ *Pričen* je iz *prēsen*.
- Púkati**, -am, v. ipf., (nogovico) razpletati, po malem razdévati, auftrennen (Temljine); na Cerkljanskem je *púkat* zupfen, nsl. *pukati* ausreissen (Et. Wtb. 267).
- Púlit**, -im, v. ipf., pri žrebanji vleči klinčke (Temljine), nsl. *puiliti* ausreissen, ausraffen (Janežič).
- Púta**, -e, s. f., ne pomenja v Temljinah samo ‚kokoš‘, ampak tudi ‚orehovo jederce‘. Pomni, da na Cerkljanskem imenujejo ‚pol jederca orehovega‘ *ciba* (kokoš) in da čak. *kòka* pomenja poleg ‚gallina glociens‘ tudi ‚nucleus‘ (iz ben. *coca* gallina, Boerio 174), Nemanić II. 19. Kar se tiče besede *ciba*, ki se govori po Goriškem sploh, prim bav. *zib, zib!* *zibe, ziba-l!* *zibə!* Lockruf gegen Hausgeflügel; das *Ziba-l* zahmes Stück Geflügel; *Ziberlə* junges Hühnchen, Schmeller-Frommann II. 1075.
- Púscá**, -e, s. f., Falle für Ratten; Stiefelknecht (Temljine). Erjavec pozná *podpésica* neka naprava v ptičjo lov' Letopis 1882/83, 224. Prim. *pusn-* v Et. Wtb. 267.
- Rájda**, -e, s. f., Serpentine (Temljine). To je mlajša oblika besede *rida*, o kateri glej mojo opomnjo v Archivu XII. 467.
- Rájmar**, -rja, s. m., puševnik, Ladestock (Temljine). — Nsl. *rajmati, narajmati* in Ordnung bringen, passend zubereiten, vorbereiten. Janežič pozná *narajmati* zufällig antreffen; -koga auf Jemanden stosen; -se zufällig geschehen. Gutschmann ima 539: raima se es schickt sich. Iz nemškega ‚*es reimt sich*‘ es passt, tir. Dein gsang *reimt sich* als ein Haspel in den Sack, wie man sonst sagt, ein Ding *reime sich* (passe) wie die Faust aufs Auge, Schöpf 546; kor.-n. *reimin, reim* ~ passen, sich fügen, *gireimt* was sich schickt, passt 206.
- Rasóha**, -e, s. f., močna dvovejnata palica (vile), s katero prijemajo trnje (Temljine). Na Cerkljanskem je *rasúoha* del

dréva tam, kjer se veje delijo; Janežič pozná *rasohe* Heugabel (plural pač po analogiji besede *vile*).

Ravnáti, *-ám*, v. ipf., delati, machen, treiben: kaj ravnáš? was treibst du? (Tolminsko). Taista beseda pomenja po vsem Goriškem: čistiti žito, poleg *obravnavati*. Na Krasu ima poleg tega pomen ‚halten, nähren, züchten‘: koliko živine ravnate? wieviel Stück Vieh haltet ihr? Ta pomen je znan že Alaziji da Sommaripa: *nodrire rounat* (66 a).

Razgovárjati, *-am*, v. ipf., zagovarjati koga (Istra).

Razhodíti se, *razhódím se*, v. pf., sprehoditi se, sich ergehen (Istra).

Recljánje, *-a*, s. n. coll., (izgov. *reclájne*) drobna repa, drobno korenje (Hudojužna), prav za prav repa, korenje, obstoječa samó iz recljev, pecljem sadja podobnih korenov.

Répalo, *-a*, s. n., držalo pri ponvi, korci, Stiel (Temljine). — Podstava *rempi* 2: *rep* Schwanz, č. *řap* Löffelstiel. (Et. Wtb. 275).

Ribast, adj., gestreift, progast, rižast (Temljine). Odkod?

Rísa, *-e*, s. f., črta, raza, poteza, Strich (Temljine); nsl. *risati* zeichnen itd. iz stvn. *rízzan* (Et. Wtb. 279: *risa*).

Robkánec, *-nca*, s. m., oreh brez oblatovja (zelene lupine); oreh z oblatovjem se imenuje *oblatovec* (Temljine). — Prim. moja opomnjo v „Ljublj. Zvonu“ IX. 293 pod besedo *rófkati*; *rüóbkajne* orehova lupina (pri Fari); čak. *rübàk* nux matura, gen. *rübka*, Nemanić I. 26. Podstava je *rombù*: stsl. *rabu* pannus *róbec* Tüchel, *robača* Hemd (Et. Wtb. 281).

Rógel, *rogla*, s. m., (izgov. *ràgu*, *ràgla*), isto kar vogel, ogel, Ecke (Temljine, Cerkljansko). — Prim. č. *roh* Ecke; naša beseda je torej iz *rog* narejena sè sufiksom *lv* po analogiji besede *ogel* (*aglv*).

Rováti se, *rújem se*, v. ipf., coitum appetere (de equis): kobila se ruje (Temljine). — Stsl. *rvati* evellere, *rvanò* lucta, nsl. *rvati se* luctari, č. *rváti se* sich raufen (Et. Wtb. 283: *rü* 2.).

Rožánec, *-nca*, s. m., okvir okoli vrat (Temljine), tudi na Cerkljanskem je *ražánc* Thürrahmen; Erjavec pa ima iz Tolminskega v Let. 1880, 183 samó pomen ‚Thürpfosten, podboj‘. Beseda se mi zdí samó po narodni etimologiji naslonjena na besedo *roža*; podstava ji bo pač nsl. *reža*, *regu* Spalte, stsl. *regnati* hiscere, torej bi bil rožanec to, kar je okrog *reže*, vhoda v hišo ali v kako drugo mestnost (Et. Wtb. 276: *reng*).

Rožaníca, *-e*, s. f., 1) očesna bolezen pri mladih prašičih; neka mrena (Temljine). Prim. *roženica* cornea, Hornhaut. — 2) kost, na katero je nataknjen rog nekih živali. Erjavec pozná iz Bolca *rožníca* Stirnzapfen (Let. 1882/83, 236). Iz *rožénica*.

- Rúcelj**, *rúcelja*, s. m., držalo na konci kosišča. Sredi kosišča je pestnik, kar ima že Erjavec (Temljine). Vodnik pozna *rucelj* v pomenu Handhabe an der Weberlade, srbščina pa *rucelj* (u Srijemu) na kosištu onaj drščič što se drži rukom za njega kad se kosi, Sensengriff (Karadžić pod besedo *babak*). Podstava je *raka*, *rôka*.
- Sádo**, *-a*, s. n., mast (Ljubušnje). Štisl. nsl. bolg. srb. *salo* adeps. Ohranila se je torej v naši besedi glasovna skupina *dl*, kakor še večkrat sicer krog Koborida in dalje po soški dolini proti Koroškemu.
- Sagráti se**, *ám se*, v. pf., upati se, tvegati, sich trauen, wagen: On se ne sagra er traut sich nicht (Temljine). Temna beseda.
- Sámec**, *-mca*, s. m., polovica (ena stran) stoga ali kozolca sè streho. Stog ima po dva in dva stebra, samec pa samo po enega (Temljine). V Otalezah imenujejo to *kazlawišz* ali *káza* (*kozlovišče*, *kôza*).
- Samobíčen**, *-čna*, *-čno*, adj., sebičen, samogòlt selbstsüchtig (Temljine). Čudna spojenka! Prvi del *samo* je od *samz*, drugi del *bičen* pa konec besede *sebičen*, kakor bi bila tudi ta beseda zložena (se bičen namesto seb-ič-en).
- Sápnica**, *-e*, s. f., Luftröhre, dušnik (Temljine). Podstava je *sapa* Athem.
- Sitnost** prodajati, siten biti, lästig fallen, seckieren (Temljine).
- Skledník**, *-a*, s. m., naprava na zidu ali v zidu, da tam *hranijo* sklede (Temljine, Cerkljansko, Kras). Janežič ima *sklednjak* Schüsselkorb, Schüsselgestell, Cigale pozná *sklednik* v pomenu „osušivna (!) ali ocejavna polica za sklede“ (II. 1427).
- Skoráčnikar**, *-arja*, s. m., človek razkoračenih nog, säbelbeiniger Mensch, O-beiniger Mensch (Temljine). — Podstava *korak*.
- Skôrič**, *skôriča*, s. m., (izg. *skàrč*), iz lubja narejena priprava za smolo itd., Rindkörbel (Temljine). Na Cerkljanskem je *škúrta* posoda iz smrekovega lubja za borovnice. Podstava je *skora* Rinde (Et. Wtb. 302).
- Skránji**, *-ev* s. m. pl., čeljust, Kinnlade (Temljine). Druge oblike te besede pozna Erjavec: *skránj* f., *skránja* f. (Let. 1880, 186, 187) in *skránje* f. pl., sence (Let. 1882/83, 237); Janežič pa ima *skránja* f. Kinn, *skránjišče* Kinnlade, Kinnbacke. Glej Et. Wtb. 302: skornija.
- Skúlica**, *-e*, s. f., majhen tvor, kleiner Abscess (Temljine). Prim. moja razlago besede *skula* v Ljublj. Zvonu IX. 293, 294. Na tamkaj napósled omenjeni sravn. besedi *schule*, *schüle* Maulkrankheit der Pferde sloni koroški *šuela* Mundfäule (Gutsmann 191).
- Slák**, *-ú*, s. m., stranica pri lesi (Temljine). Iz *svlak*.

Slójen, *slójna*, -o, adj., po nekem vetru, burji posušen: po tem vetru je vse slojno, t. j. tako suho, da se lomi (Ljubušnje). Erjavec pozna *sloj* suh veter; veter, ki suši (Krn), *smájen*, *smejen* sehr trocken (Let. 1880, 188). Ako še pristavim, da se na Cerkljanskem govori še *smojnast* (kar izgovarjajo *smájnost*): senó, detelja je smójnasto, smojnasta, kadar ju suh veter tako osmódi, da se lomita — razvideti ne bo težko, da je Levstikova etimologija v Let. l. c. *sloj-zloj-znoj* brez vsake podlage. *Sloj* stoji namesto *smój*, *smód* iz korena *svéd*, *smed*, stsl. *prisvedati* torrefieri, *prismáđiti* torrefacere, nsl. *smôditi* sengen (Et. Wtb. 329: svend-). *Smájen* je goriški izgovor besede *smejen*, kjer stoji *e* za stsl. *ę*: **smęždnъ*, kakor *pást* za *pest-pesto* itd.

Sloves reči, povedati, mit Respect zu sagen (Ljubušnje). — Na Kranjskem je *sloves* Ruf (Lésar). Naša beseda kaže sorodstvo z besedo *sloboda* svoboda; *slobodo vzeti*, na Oger-skem *slobo*, slovo vzeti Abschied nehmen; Megiser ima s *slovesom* cum venia: prim. lat. cum bonā veniā, sit venia verbo mit gütiger Erlaubnis (Et. Wtb. 331 ns.: svū).

Slúgar, -arja, s. m., slinar (Temljine). — Erjavec ima iz Cerknega v Letopisu 1882/83, 285: *sluga* limax cinereoniger die Nacktschnecke. Prim. še nsl. *slug* Schnecke ohne Gehäuse v Et. Wtb. 308, kjer se te besede spravljajo v zvezo sè stsl. *sluzъ* pituita, squama.

Slúža, -e, s. f., služabnica, Dienerin (Temljine). Narejeno iz *slug*-ja kakor *družá* iz *drug*-ja.

Smetnica, -e, s. f., posoda, v katero se spravljajo smeti, Kehrlichtbehältnis, (Temljine). Et. Wtb. 194: *met* 2.

Snéd, -i, s. f., *snederija*, s. f., kjer vse zapravijo in snedó (Temljine). Kar se tiče sufiksa druge besede, primerjati je srvn. *vrezzerie* Fresserei.

Sódati, -am, v. ipf., uganovati, ali je število kake stvari lih ali sodev (Temljine): sôdêv (Et. Wtb. 43: dě-1.).

Sonce te bo videlo, pravijo, kadar zeló pripeka, t. j. pèklo te bo (Temljine).

Solzica, -e, s. f., šmarnica, Maiblume (Convallaria maialis) (Koboridsko). Nekod pravijo tem cveticam tudi *Device Marije solzice*. Cvét je kaplji (solzi) podoben.

Sóplovnik (izgovarja se *sóplownk*), -a, s. m., isto kar óplen pri vozu (Temljine). Iz *só-oplenovnik*.

Spáhniti (roko, nogo), *spáhnem*, v. pf., izviniti, če skoči iz člena, verrenken (Tolminsko). Janežič ima *izpahniti* hinauswerfen; Miklošič pozná *spah* Verrenkung (Et. Wtb. 270: pìch).

Spasti se, *spásem*, v. pf., nad kom: maščevati se mu, znesti se nad njim, sich rächen, seinen Zorn an Jemanden auslassen: sz js spásu nad nêm (Temljine). Podstava *pasti*, *pasem*.

- Spálka** (*spávká*), -e, s. f., sredstvo, po katerem se dobro spi, Schlafmittel (Temljine).
- Splátiti**, -im, v. pf., razkrojiti, precepiti oreh (Ljubušnje). Nsl. *platiti* spalten (Et. Wtb. 249: platü 3).
- Spoznánjce**, -a, s. n., za spoznanjce je večí ali manjši, t. j. le malo, tako malo je večí ali manjši, da je komaj spoznati (Temljine). Primeri, da bi pomanjševalni sufiks *oce* nastopil na glagolščak, so jako redki; navadno je glagolščak v takih primerih že postal konkretno imé n. pr.: stsl. *imě-nijce* merces, *poszlaniijce* epistola; nsl. *žganjce* iz žganijce Branntwein, r. *svidanvice* conventus, *živlěnvice* vita.
- Správnik**, -a, s. m., mlekar v planinskem stanu, der Melker (Ljubušnje). Cf. *spravnica* Vorrathskammer, pa tudi *sprava* Lab.
- Spržéti**, -im, v. pf., sprahneti, spremeniti se v prah, zu Staub werden (sosebno o meseníni) (Temljine). Erjavec pozna z Vrsna *spržív* črvív ali črvojedina (oreh ali lešnik; Letopis 1880, 190). Koren je *perg*, soroden s korenem *perch*: *sprhnoti* vermodern, prhojedina vermiculatio (Et. Wtb. 241).
- Sprželj**, -a, s. m., mrčes, Insect (Temljine). Ako ne spada k spredaj imenovanemu korenu, primerjati bi se dalo srb. *pregalj* Käsemade od kor. *preng* (Et. Wtb. 262).
- Srčno zelje**, *srčnega zélja*, *Melissa officinalis*, *Melisse* (Temljine); na Krasu je *srčno zelje* Krausemünze (*Mentha crispa*).
- Sreničav**, adj. (izgovarja se *sreničav*); sreničav je drév, če mu lub počí od mraza ali preobilega soka, pa da mu nastala rana zopet zaraste (Ljubušnje). Podstava je *srěn* Reif, Harsch, der erste Schnee, gefrorener Schnee, *srěnj* Schneekruste, (pr. Ljublj. Zvon IX. 294; Et. Wtb. 294: sernü).
- Stělj**, adv., pičlo, pičla méra (Temljine). Iz laškega *sottile* subtilis. Kraševci poznajo za pičlo mero drugo laško tujko: *skřš* scarso.
- Stójček**, -jčka, s. m., (izgovarja se stájčk), pletenica z lesenim dnóm, v katero beró sadje (Temljine); na Cerkljanskem *beráč*, *beráčk*.
- Stóžje**, -a, s. n., močan kol, spodaj ošpičen, zabit v tla; rabi se pri kopah (Temljine). Erjavec ima s Tolminskega v Letopisu 1882/83, 241: *stěžje* s. n., kol sredi stoga die Schoberstange. Okrog *stožja* so *pridigarji* (gl. te besede), da stožje trdneje stoji, (pod Krnom se imenujejo te podpore *stógi*, Let. 1882/83, 242). Podstava *stogü* (Et. Wtb. 323).
- Stránski** (izgovarja se *strájnsč*), adv., po strani: *strájnsč hūód* po strani hodi (Temljine).
- Strébi**, -ov, s. m. pl., prav za prav *iztrebi*, die Nachgeburt, die Säubere (Temljine). Janežič pozna *strebine*; gl. besede *otrebki*.

Strehálica-e, s. f., poleg *stréharica*: „ker je rada v slamnatih strehah“, *Forficula auricularia*, Ohrwurm (Temljine). Besedo *stréharica* v istem pomenu pozna tudi Erjavec izpod Krna v Let. 1880, 132. V Cérknem pravijo *strìgalca*, v Otalezah *štrìgalca*; tudi Janežič pozná *strigalica* Ohrwurm. Podstava besede *strigalica* je **strigulo* das Scheerinstrument, *škarje*, po katerih ima ista žival tudi ime *škarjica*, prim. lat. *forficula* od *forfex* škarje. S temi besedami se *strehálica* skoraj popolnoma strinja: *ě* se izgovarja kot *ž* in tudi *γ* ni daleč narazen od glasú *h*. Od *strìgalce* do *střihálce* torej ni dolga pot, in da si je narod iz *střihálce* napravil *střiharco*, ker je rada v slamnatih *střihah'*, razumeti je lehkó, če pomislimo, da je pozabil, kaj je bil té besede prvotni pomen. Ta žival ima še tale imena: *strgúlja* (Ponikve na Št. Vidski gori), *strugljja* (v Laščah; Let. 1879, 132); *kleščarica* (gor. okol., Let. 1875, 223); *štrigla* in *štriglavicu* (Janežič).

Stréla je ognjéna, če užgè, vodená, če ne užgè (Temljine).

Strójec, *strójca*, s. m., strojar, Gerber (Temljine). Te besede omenjam za tó, ker sta jo Cigale in Janežič, dasi je bila že Murku znana, iz svojih slovarjev izpustila; tudi Bartlova izdaja Janežičevega nemško-slov. slovarja je nima, in vendar je bolj slovanskega lica od besede *strojar*, dasi je ta bolj znana.

Stróp, *strópa*, s. n., oder pri strehi, der Dachstuhl (Temljine). Prim. nsl. *strop* Zimmerdecke, laquear; stsl., br. *stropъ* tectum, vr. *stropъ* Dach, Raum unter dem Dache (Et. Wtb. 326: stropū).

Stúliti-im, v. pf., skrčiti, zusammenziehen (Temljine). Janežič pozná *tuliti se* schrumpfen, *stuliti se* zusammenschrumpfen. Na Cerkljanskem govore *patulít se* (*potuliti se*) sich ducken, Erjavec ima v Let. 1880, 178 *prituliti se* sich ducken, sich an Jemanden anschmiegen, čemur Levstik v Let. 1882/83, 259 prav primérja gor.-srb. *tulić*, schmiegen, *tulić so*, sich bücken. Prim. še r. *sutulyj* gebückt, stsl. *zatuliti* abscondere (Et. Wtb. 356: tuli- 1.).

Suha grápa: vzdévek pijancu, ki nima nikoli dovolj, čegar grlo je vedno suho (Temljine).

Šátora-e, s. f., kramarski štant, Marktstand (Ljubušnje). Sicer je ta beseda v slovenščini moškega spola *šator*, *šotor*. Po izviru je turško-arabska, prim. Türkisch I. H. 34, I. N. 19, II. N. 92 pod *čader* Zelt.

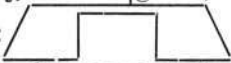
Ščé nec, *ščénca*, s. m.; moj svedok ní vedel, kaj to pomeni, ker se sliši samó rek: *kakor ščé nec je zelen*. — Stsl. *štenecъ* je das Junge (Et. Wtb. 342: šten), pa ne vem, ali bo kaj v

sorodu z našo besedo. * *Gušterec* kušcer bi ugajalo, pa *n* namesto *r* ostane nerazložen.

Ščrkavec, -*vca*, s. m., beli hišni ščurek, tako imenovan zato, ker *ščrka*. — *Ščrkati* škripati, einen zirpenden oder knarrenden Ton von sich geben (Let. 1880, 193).

Ščúkati, -*am*, v. ipf., po malem rezati, rezljati (Temljine). Temna beseda.

Ščurkov skedenj, neka izgrača, zložena iz takó-le izrezanih

kosov lesá: in to takó, da v sredi nastane votlina, kamor se vtakne kamenček, ali kaj enakega, da se ž njim ropotá (Temljine).

Šantêrija, -*e*, s. f., izgovarja se *šentârje*, daljše citre (Temljine). Na Cerkljanskem imenujejo to glasbilo *oprêkelj* (üopriêkl) iz n. *Hackbrettel*. — *Šantêrija* je iz furl. vzprejeto; *saltèri* n. m. *salterio*, strumento musicale di forma trapezoidale con corde metalliche, dalle quali si trae il suono percuotendole con due verghette di legno fatte a guisa di piccoli martelli, Pirona 345, kateri na str. 346 omenja tudi obliko *santieri*, *saltieri* v pomenu ‚abecedario‘.

Šipovnik, -*a*, s. m., obók iz kamena (izgovarja se šipawnk, Temljine). — Iz nemščine: bav. *Schwibogen* (v nemških slovarjih po Adelungu *Schwibbogen*); srvn. *sviboge* (Schmeller-Frommann II. 615).

Šlêviti se, -*im*, v. ipf., kadar se kedó takó žene, da se mu prikazujejo šleve (sline) na ustnih, pravijo *šlêvi se*; živali se šlevijo, kadar jim prihajajo šleve iz gobca, geifern (Temljine). Janežič ima *šlêviti* so langsam reden, dass einem der Speichel über die Lippen herabfließt. — Podstava *šleva* Speichel je romanskega izvira: ital. *scialiva*, *siliva*, *saliva* Speichel, ben. *saliva*, *salivo* id., Boerio 594, furl. *salive* id., Pirona 345.

Špánjga, -*e*, s. f., pri peči drog pod podom, da se kaj obeša nanj (Temljine). — Prim. die *Spangen* (Spangə ~) Querholz, an welches die Längenbäume eines Flosses befestiget sind; in der Lex Baiuu. X. 13 heisst ein verbindender Balken im Gebäude *spanga*, Schmeller-Frommann II. 678; srvn. *spange* Balken, Riegel, Lexer s. v.

Šparók, *šparóka*, s. m., paróbek (Temljine). To je skrajšano iz *šparóbek*, kar se govori v Cerknem, kjer izgovarjajo *šparúópk*; krog Cerknega pa pravijo *parúópk*.

Šplévta, -*e*, s. f., skriljica, ali kar je skrilji podobno (Temljine). — Prim. bav. *spleissen* (srvn. *splizen*) spalten; die *Spleissen* der Lichtspan; die *Splette*, *splète* ein durch Spalten entstandenes grösseres oder kleineres Holzstück, Schmeller-

Frommann II. 694; die *Spelte* das Spaltstück oder Scheit eines Holzblocks, Schindel, Splitter, o. c. II. 668; der *Spalt*, *Spältlein* (*Spältl*) schindel- oder spanähnlicher Theil eines gespaltenen Holzblocks, o. c. II. 667; der *Speidel* (Speil, Späl) Spreissel, Splitter, Span, *speideln* in Spreissel spalten, o. c. II. 659; „Speil, Schifer, Spreissel“, o. c. II. 662. Nemško-koroški *spelte*, dim. *speltl* Spaltstück von einem Holzblock, einer Stange; grosser Splitter, 236, kjer pogledj tudi, kaj piše Lexer pod besedo *speil* Holzsplitter. Tudi tirolščina pozna besedo *spalten* f., das Spaltstück eines Holzblocks, Splitter, gespaltenes Zaunholz, Schöpf 686.

Šprinja, *e*, s. f., neka tica (Temljine). Ta tica bo ista, ki se v slovenščini sicer imenuje *šprinclja* (Art Raubvogel), na zapadu *šprinca* (Mausgeier), kar je, kakor že Miklošič uči v svojem Et. Wtb. 342, iz nemškega *Sprinz* falco nisus; prim. pak še srvn. diu *sprinze*, stvn. *sprinza*; bav. *Gesprinz* allgemeiner Name für Baizvögel, Schmeller-Frommann II. 705. *Sprinca* se najlepše strinja sè srvn. in stvn. obliko. Odkod pa prihaja, da govore v Temljinah *šprinja* brez *e*? Vzrok temu je to, ker je narod besedo *šprinca* imel za diminutiv, in si je iz diminutiva po sklepanji ustrojil novo besedo *šprinja* ali *šprina*. Isto vidimo pri besedi *krinkelj* Krummholz iz *krunkelje (prim. moja opomnjo v Ljublj. Zvonu IX. 103).

Štáfnica, *e*, s. f., (izgovarja se *štáfnca*), die Stufe, stopnjica (Podgorjane). — Iz *štaflca*, nemški *Staffel* Stufe. Na Cerkljanskem govore *štáflz*, kar bi se v književnem jeziku glasilo *štáflja*.

Štiropêrka, *e*, s. f., detelja s štirimi peresi (Temljine).

Štôr, *a*, s. m., štemelj, grča, čvrš na drevesu, Knorren (Temljine). — Nsl. je *štor* Klotz, Klumpen, kar že Et. Wtb. 343 prav razlaga iz bav. der *Storren* Stumpf von einem Baum. Zastran pomena naše besede navajam iz bavarščine še glagol *storren* ragen, hervorstehen, Schmeller-Frommann II. 778, 779.

Štrébiti, *im*, v. ipf., iskati, stikati, herumsuchen, herumstöbern (Temljine). Težkó, da bo to domača beseda.

Štúlit *se*, *štúlim se*, v. ipf., obotavljati se (Temljine, Cerkljansko). Janežič pozná *štuliti se* sich spreizen, sich sträuben. — Prim. švabski *stollen* haesitare, Bedenklichkeiten haben, stvn. *stullan* subsistere, cessare, haerere, Schmeller-Frommann II. 751.

Štvánjka, *e*, s. f., kar plača ženin fantom piti (Temljine). — Težkó bo ta beseda domača; moj svedok misli, da je to *Stehwein*. **Ženitovanjka* je nekoliko predolgo, da bi se dalo takó skraćiti.

- Šúpa,-e**, s. f., Oža shramba poleg skednja, kamor spravljajo slamo (Temljine). Janežič ima *šupa* Winkel. — Iz nemščine: srvn. *schupfe*, *schüpf* s. f., Schuppen, Scheune, Lexer s. v.
- Švigati,-am**, v. ipf., pšenično in rženo snopovje švigajo, t. j., tolčejo je ob kak ploh, da bo slama dobra za streho (Temljine). Janežič pozná *švigati* hinundherfahren. — Prim. srvn. *swingen* schwingend bewegen, schütteln.
- Tálja,-e**, s. f., (izgovarja se *tàjla*), čola, čok, Klotz (Temljine). — Iz laščine (romanščine): furl. *tàe*, *tàje* f., rochio, ceppo, tronco, pedale, pedano: fusto di grosso albero da ridursi alla sega in assi ed altri usi; desco, toppo, ciocco o ceppo su cui i beccaj tagliano la carne, Pirona 428; ben. *tagia* desco, toppo, quel ciocco o ceppo, sul quale i beccai tagliano la carne, Boerio 731. Ital. *taglia* ima nekoliko drugačen pomen.
- Talár,-árja**, s. m., okvir pri oknih, podobah itd., Fensterrahmen, Bilderrahmen (Temljine). — Iz laščine: ital. *telajo* Rahmen; ben. *telèr* telaio d' una finestra, quel legname ove s' incassano le inventriate, o a cui s' attaccano le impennate, Boerio 741; furl. *telàr* sportello, telajo, quattro pezzi di legname commessi in quadro per applicare a finestre, a porte, ecc., Pirona 454 ns.
- Támš**, adj. indecl., nezaveden, unbewusst, ohnmächtig (Temljine). Erjavec pozná v Let. 1882/83, 256 iz Koborida *támšast* trapast, neumen. — Iz nemškega *tamisch*, *dämisch*, bav. *täumisch* (*támisch*) taumelig, schwindlicht, nicht recht bey Sinnen, toll, unverständlich; *Dümelack*: Tölpel, Schmeller-Frommann I. 603, 604.
- Tárnja,-e**, s. f., (izgovarja se *tárnə*), črv v vosku, Wachsmilbe (Ljubušnje). Čakavščina pozná *tarma* tineea, Nemanić II. 26. — Iz laščine: ital. *tarma* Schabe, Motte; ben. *tarma* vermicciuolo che alla maniera del tarlo rode diverse cose, Boerio 736; furl. *tàrme* collettivo di tutte le larve degl' insetti coperte da pelle nuda, coriacea, lucente e di colore più o meno chiaro, Pirona 563. Kar se tiče menjave *m z nj* prim. *žinja* — *žima*.
- Têci se, têcem se**, v. ipf., coitum appetere (de vaccis): tečejo se krave, t. j. gonijo se, (v Bolci). Po nemškem: *läufig sein*.
- Tečiti, têcim**, v. ipf., pritiskati, siliti, drängen (Temljine). — Namesto *tlačiti, tlêči, tolči*?
- Tema**. V Temljinah govoré: tema je kakor v mehu, es ist stockfinster. Drugod se sliši: tema je kakor v rogu, kakor v luknji, še drugé, sicuti in podice'.
- Tenčca,-e**, s. f., kjer je le malo prstí, kjer je prst na tankem (Temljine). Erjavec podaje v Let. 1880. 195 to besedo v

nekoliko drugačnem pomenu: ,tenka zemlja, rekše rodovita plast je tenka'.

Tepéžkati, -am, v. ipf., prositi, nabirati miloščine, prosjačiti (Temljine). Na Cerkljanskem je *tzpiéškat* to kar kolédovati; pómniti je nsl. *tepéžnica*, *otépnica* dan nedolžnih otročičev (28. decembra). Korošci pravijo namesto kolednik *šápavec*, namesto koledovati *šapati*. „Na den nedolžnih otročičev grejo fantiči po vesi *šapat*, to je, grejo od hiše do hiše s smrekovo vejico hišne ljudi tepst, srečo i zdravje jim zraven želeč . . . Za *šapanje* se *šapovcem* dá *šaplja*, to je različno sadje, jabelka, orehi, hruške i take stvari“. (M. Majar v Slov. Bčeli II. 1. [1851] 74, 75). V Glasniku 1859 (III.) 51 piše Vijanski: „Otrokom, ki otepajo, se daje kov (kak) dar, kruha, mesa ali pa denarja kaj. Ta dan, na nekih krajih popred, se začne kolednica. Grejo namreč fantje ali pa dekleta od hiše do hiše in vošijo srečo in blagoslov za novo leto pri vsaki hiši“ (v okolici Celja, po Kozjaku in v skalski dolini). Prim. tudi n.-kor. *tscháp'n* (v Celovci) mit einer Ruthe schlagen: am Tage der unschuldigen Kindlein gehen arme Kinder von Haus zu Haus, schlagen mit einer Ruthe unter dem Ruf *tscháp! tscháp! frisch und g'sunt* auf die Bewohner los, wofür sie kleine Gaben erhalten, 214, kjer Lexer misli, da je nemški izraz iz slovenščine (*šapati*); močno dvojim, da bi bilo to res. Primeriti je še bav. *Klöpfleinsnacht* (*Klépflnacht*), Schmeller-Frommann I. 1337 ns., in koroško-n. *Klöcklerabend* 161, kjer je navedeno še več sèm merečih spisov. — V Temljinah je torej koledovanje ali tepežkanje polagoma dobilo pomèn prosjačenja.

Tica, -e, s. f., metulj, der Schmetterling (Temljine). — Stsl. *ptica*. Na Krasu je *tica*: a) der (weibliche) im Nest sitzende Vogel, die Alte; b) der Todtenvogel; vsaka druga ptica pa je *téc* tič (ptič): metulj se imenuje *téc* samo v otroškem govoru.

Tína, -e, s. f., majhna kad za zelje (Ljubušnje). — Ital. *tina* f. Weinkufe, Kübel, *tino* m. grosse Kufe, Tonne; ben. *tina* tinozza, vaso di legno fatto a guisa di tino, ma assai più piccolo, che serve a metterlo sotto il tino, quando si traversa il vino, Boerio 749.

Tírje, -a, s. n. coll.: kadar tkalec neha tkati, pusti še malo níti, na katere privezuje nove. Ti ostanki so *tírje* (Temljine). Erjavec pozná s Plužne pri Bolci v Let. 1882/83, 256 ns.: *tírji*, -jev pri platnu zadnji konci (níti), katerih tkalec ni mogel dotkati, das Kettenende des Gewebes; *potírki* zadnje predivo (Let. 1880, 176). — Prim. Et. Wtb. 332: ter.

- Tònf**, -a, s. m.: na tonf mléto da slabšo moko kakor na *pajkelj* mléto (gl. poslednje besede) (Temljine). — Temna beseda.
- Tráva**, -e, s. f. Če je kedó slabega zdravja, pravijo: ta je slabe trave; redkoma pa se govori o človeku dobrega zdravja: ta je dobre trave (Ljubušnje). Et. Wtb. 363: trü-1.
- Trč**, adj., malo pijan (navaden je ta prilog samo v moškem spolu (Tržaška okolica). — Drugod je *natrkan* dobro piján, Janežič pozna *trčen* einfältig: od korena *terk*, *telk* (Et. Wtb. 348). Kraški *trd* etwas angetrunken je *trvzdz*.
- Trhlja**, -e, s. f., trhel les (Temljine). Na Cerkljanskem je *trhljen* morsch, *trhlenina* das Morschicht; to ima že Cigale. — Podstava je *truch-1*: mlr. *potruchnuty* vermodern, *potruch* Moder, č. *truchněti* morsch werden, faulen; srb. *truo* morsch, *truhliti* faulen, br. *truchlyj* faul. Nsl. *trhněti* modern, faulen (Janežič) in pa naše besede *trhlja*, *trhlen*, *trhlenina* bilo bi zatorej v književnem jeziku pisati *truhněti*, *trúhlja*, *truhlén* in *truhlenina*. Vendar prim. tudi stsl. *tróhoty* Brocken, Bischen za *tróhoty* (Leskien, Handbuch der altbulg. Sprache² 29).
- Trijánčiti**, -im, v. ipf., nabivati, pritrkavati na zvonove, tolkljati, marteljati (Šmarje v vipavski dol.). Janežič ima *trijančati* poleg glagolščaka *trijančenje* v istem pomenu.
- Trš**, -a, s. m., debelo a nizko deblo (Temljine). Janežič pozna *trš* durrer Baumstamm, Block, Strauch. Ben. *tarš* Strauch (Klodič 27). Primeri mojo razlago besede *trš* v Archivu XII. 469, 470.
- Túlec**, -ca, s. m., zabit, bebast človek, Töpel, Dummian (Temljine, Cerkljansko). Izgovarja se *túlc*. — Iz nemščine: koróški (v Podravji) *tulle* Dummian 75; bav. *dül*, *düll*, *düld* betäubt, verblüfft, verwirrt; der *Dilladell* einfältiger Tropf, *Diltapp* läppischer Mensch, Schmeller-Frommann I. 499.
- Udariti**. Za pomen 'udariti, einen Schlag versetzen' rabijo goríški Gorjani nastopne izraze, se vé da ne povsod vseh:
<i>Búnknem.</i>	<i>Lúščim.</i>
<i>Bútnem.</i>	<i>Máhnem.</i>
<i>Te bóm.</i>	<i>Pribršem.</i>
<i>Čésnem.</i>	<i>Te primázem</i> (s palico).
<i>Ti dám.</i>	<i>Ti eno pripéljem.</i>
<i>Drégnem.</i>	<i>Prismúknem.</i>
<i>Dínem.</i>	<i>Pritégnem.</i>
<i>Gúmpnem.</i>	<i>Ti eno prítísnem.</i>
<i>Hàbnem.</i>	<i>Póčim.</i>
<i>Halòmpnem</i> (Hudojužna).	<i>Ségnem.</i>
<i>Hrbótnem.</i>	<i>Súnem.</i>
<i>Klofútnem.</i>	<i>Švrknem.</i>
<i>Křcnem.</i>	<i>Telébnem</i> (Hudojužna).
<i>Lópnem.</i>	<i>Tréščim.</i>

Ubrlšem.

Udírím.

Usmúknem (Hudojužna).

Te *utrnem* (Hudojužna; so-

sebno okrog nosa, da

se kri pcedí).

Primeri zgoraj iskalnico, *Otepstí*.

Úren, *úrna*, s. m., neka priprava, na katero obešajo véliki kotel, da ga ž nje zlahka dévajo na ogenj ali od ognja (Temljine). Temna beseda.

Uslóжити se, *uslójim se*, v. pf., posušiti se (Ljubušnje). Glej besede *slojen*.

Ustrúpati, *-am*, v. pf., skrhati (nož, sekiro itd.) (Temljine). — Stsl. *trupz* vulnus, *truncus*, *rastrupati* confringere, lit. *trupiti* bröckeln, *trupus* bröckelig (Et. Wtb. 363: trupü).

Utórník, *-a*, s. m., orodje, s katerim delajo otor (utor) pri posodi (Temljine). Čakavščina pozna *utórnjak* instrumentum ad excidendum in fundo dolii canalem, Nemanić I. 61. Gl. Et. Wtb. 222: on, 352: ter.

Valjúckati se, *am*, v. ipf., oves služiti: konj, pes, osel se vrže na hrbet ter se valja ali valjúcka. (Na Cerkljanskem). Gl. zgoraj iskalnice *oves*. Podstava je *valj*.

Vélník, *-a*, s. m., stroj, s katerim vejejo žito, Getreidereinigungsmaschine (v Temljinah in na Cerkljanskem, kjer izgovarjajo víwnk). Gl. Et. Wtb. 387: vê- 1.

Vinkla, *-e*, s. f., posoda ali naprava, v kateri gnetejo testo (Temljine). Na Cerkljanskem *linkla* Brodtrog; na Benečanskem *vintula* (Klodič 26). — Furl. *vintule* madia, Pirona 468.

Vlág, adv., počasi, rahlo, polagoma, vlažno, langsam (Temljine). — Prim. še *zlagoma* in *vlagoma* langsam, träge (Janežič). Iz *v-l-g, bolg. *lek* leicht, srb. *lak*, r. *laga* (Et. Wtb. 163: leg-2.).

Vozník, *-a*, s. m., kolovozna, toliko široka pot, da je lahko po nji voziti (v Temljinah). Erjavec pozna iz Livka *voznica* kolovozni pot, Fahrweg (Let. 1882/83, 263). Prim. zgoraj *kolnica*.

Vrát, *-a*, s. m., ozek travnik med dvema njivama (Temljine). Na Cerkljanskem je to *vóbrúnk*, na Bukovem *mejnik* Rain, Rasenrain. Prim. v Let. 1880, 208: *vrát* kos zemlje konci njive (Tolminsko); tam glej tudi Levstikovo razlago te besede.

Vrédién, *-dna*, *-dno*, adj., fähig, im Stande etwas zu thun; poleg tega se sliši *vredín* (Temljine). Iz n. *wert*? (Et. Wtb. 383: verdü 2.).

Vrhána méra, *mera*, ki ima vrh, nasprotno 'štrihana méra' (Tolminsko, Kras). Podstava *vrh*, stsl. *vrchъ* (Et. Wtb. 384: verchü 1.).

Vzétí se, vzámem se, v. pf., plötzlich erscheinen; odkod si se vzel? woher bist du so plötzlich hergekommen? (Temljine).

Zadátí, zadám, v. pf., n. pr. (tožbo, okliče) vpodati, (eine Klage) einreichen, (um das Eheaufgebot) ansuchen (Temljine). Tudi po Krasu govore také. *Zadátí* je gotovo bolje kakor *vpodati*, katero se dandanes rabi; prva beseda je narodna, druga pa še le pred nedavnim časom skovana.

Zadéven,-vna,-vno, adj., težaven, beschwerlich, mühsam: to zemljišče je zadevno t. j. težavno se obdeluje (Temljine, Cerkljansko, kjer izgovarjajo *zadūvn*). Stsl. *zadēva* Hindernis.

Zagrábek,-bka, s. m., pregrabek sena (Temljine). Pomén besede *pregrabek* gl. v Let. 1880, 177: „mesto na pokošenem travniku, kjer se je ograbek toliko razgrabil, da se ondukaj postavi voz in se potem senó od obeh strani naklada (Sv. Jakob pri Savi). *Ograbek* pokošeno seno na eno mesto zgrabljeno, da se vkupe suší (Lašče).“ — Na Cerkljanskem je *zagrápik* majhna plast (gl. te besede) sená, menj kakor ‚pūšlj‘ (Büschel). Podstava *grabi-* greifen, rechen (Et. Wtb. 75).

Zagrébica,-e, s. f., zapeček, zdič, naslonjač na klopi okrog peči, da tam sedé sosebnostari ljudje, der Sorgenstuhl, der Thronszitz beim Backofen (Ljubušnje). — Prim. *zagreb* Bollwerk, sosebnost pa *greblja, ogreblja* Ofenkrücke (gl. zgoraj besede *grébljica*): torej *zagrébica* kar je za prostorom, krajem, kjer se grebe, kjer so greblje? — Kar se tiče besede *zdič*, opomniti moram, da tako govore v Temljinah in po Cerkljanskem, Erjavec pa piše v Let. 1880, 214 *ždič* ter (Lěvstik) izvaja to besedo od *žedeti* žedím. Gl. tudi Et. Wtb. 62, 421: ged-. Oblika *zdič* govori proti ti razlagi. Jaz bi besedo prej spravil v zvezo z korenóm *zid-*: stsl. *zidati* bauen, *zidz* terra figularis, *zidēnz* argilla, p. *zdun* Töpfer, lřt. *zřst* den Ofen mit Lehm verschmieren (Et. Wtb. 404), besede torej, katere se vse več ali menj nanašajo na peč iz ilovice.

Zagúljek,-ljka, s. m. trda koža, harte schwielige Haut (Temljine, Cerkljansko, kjer se izgovarja *zagùlk*). — Podst. nsl. srb. *guliti* schinden, schälen (Et. Wtb. 80); vendar primeri tudi srbski *žuliti* schinden, abrinden, česar pač ne gré ločiti od *žulj* (Et. Wtb. 413: žul-, žulí).

Zahlěpniti se, zahlěpnem, v. pf., kadar komu sape zmanjka (od strahú ali iz enakih vzrokov) (Temljine). Na Cerkljanskem govore *zahlěpnit* se. Erjavec pozna *zahlipniti se, zahlipnem se* stark schluchzen (Goriška okolica, Soška dolina), *hlipati* hlipljem keuchen (Senožeče), Let. 1880, 210.

Jan. ima *zahlipniti* ersticken, *zahlópniti se* sich verschnappen, Prim. še *hliptati* nach Luft schnappen, *hlipati* keuchen, (stsl.) schluchzen (Et. Wtb. 87: chlipa).

Zamrsati, *-ám*, v. pf., zamazati, beschmieren, beschmutzen (Temljine). Erjavec pozna v Let. 1882/83, 269 iz Podmelcev „*zamrsán*: zamrsana je obleka, ki oprana izgubi prejšnji lesk in lepo barvo.“ — Prim. stsl. *mršiti se* foedari, bolg. *mršen* foedus (Et. Wtb. 192: mersi-).

Zapásti se, *zapásem*, v. pf., sich durch eine schlechte Speise den Magen verderben (Temljine), prav za prav, sich durch Unmässigkeit im Essen den Magen verderben.

Zapétnik, *-a*, s. m., usnjast jermen pri coklah, ki so samo na pol z usnjem pokrite; zadaj je *zapétnik* (Temljine). — Podstava *peta*: *péta*.

Zapójen, *-ena*, *-o*, adj. (izgovarja se *zapàjen*), zagnan: ako kedó začne kaj brez preudarka govoriti in noče nehati, pravijo: *zapójen* je, t. j. govori takó naglo, kakor bi ga kedó podil (Temljine). — Stsl. *paditi*.

Zaskočiti, *-óčim*, v. pf., sich verschnappen (ključavnica je zaskočila (Temljine, Cerkljansko). Erjavec ima v Let. 1880, 212: *zaskočiti se* (po vsem Primorskem).⁴ Janežič pozna *zaskočiti* vorspringen.

Zaščéniti, *zaščénem*, v. pf., isto kar *zaskočiti*: ključavnica je zaščénila (Temljine). Et. Wtb. 344: štíp.

Zavábiti, *-im*, v. pf. V Temljinah rabijo to besedo v pomenu ‚mleko skuhati.‘ V Otaležah pa pomenja *zavabit* sploh ‚abkochen‘, ne samo mleko, ampak tudi vodo, vino. — Ako bi bilo jemati v poštev samo temeljski pomen, moglo bi se primerjati nemško-koroški *labe*, das *lab*, *kôslabe* Kälbermagen, *käslab* ventriculus vituli quo utimur ad lac condensandum, srvn. das *láp* in diu *labe* was Milch gerinnen macht 171.

Zébra, *-e*, s. f., zob pri kolesih in strojih, der Radzahn (Temljine). — Et. Wtb. 400: zemb-1.: „die mit *zeb*, *zab* anlautenden Wörter beruhen auf ungesteigertem *zeb*.“ Naša beseda pomnožuje število primerov, kateri so ohranili *r*: stsl. *zabrъ* zob, nsl. *zuberine* gingiva, *zebrna* Zahnfleisch (na Krasu *zábrnъ* pl.), *zébrat* Galeopsis Tetrahit Hohlzahn, r. *zjabrja*, *zjaberъ* isto; rum. *zombri* dentes, madj. *zsébre* Art Mundkrankheit.

Zgúba, *-e*, s. f., človek, ki ne vé, kaj storiti in kakó si pomagati (Temljine, Cerkljansko). Iz *izguba* izgubljenec.

Zložén, *-žna*, *-o*, adj.: zložen je svét, viseč sicer, pa ne strm (Temljine). Iz **vz-ložimъ*; prim. *položén* in nsl. *polog* Kesselthal (Et. Wtb. 162: leg-1.).

- Zmrzlín**, -a, s. m., zmrzel človek, kateremu je rado mraz (Temljine). — Erjavec pozná iz Št. Petra pri Gorici *zmrzlín* drobna toča, debelejša od sograda (Let. 1880, 214).
- Zrásek**, -ska, s. m.: pogostoma se zrasteta dva léšnika, dve češplji vkupe, to se imenuje *zrásek* (*zrúšk*) (Temljine). Iz *zrastlek*: * *svrastlckv*. Na Cerkljanskem in drugod po Goriskem govore *dvójčki*.
- Zvárnica**, -e, s. f., skuta (Ljubušnje, kjer izgovarjajo *zvárnc*). — Podstava je *zvara*: ‚usirjeno mleko, geronnene Milch‘ (Bolc, Let. 1882/83, 271); *gesottene Milch* (Janežič); mleko sploh (pri ogerskih, hrvaških in štajerskih Slovencih). Et. Wtb. 381: ver-1. Glej besed *čváriti* in *obáriti*.
- Žábica**, *žábica*, -e, s. f., Vorhängeschloss (Temljine); na Krasu *žápca*, na Cerkljanskem pak *táška*, *táškulca*.
- Žáganje**, -a, s. n. coll., Sägespäne (Tolminsko, Cerkljansko). — Glagolščaki, ki so postali konkretna iména, so redki: *bránje* = berilo, die Lectüre, *písanje* = pismo, *žganje* Brantwein, *domovanje*, *stanje* = poslopje in morda še par drugih.
- Ženstva**, -e, s. f., ženska, Frauenzimmer (Temljine). Nenavadna nova tvorba; pripone *stva* sicer ni, in vse kaže, da je *s* posnetá iz končnice *ska*.
- Žézla**, -e, s. f., železna lopata za pepel (Ljubušnje). V Drežnici *žužlja*, na Temljinah in po Krasu *žézel* (ž-zžu). — Kakor sem že v Archivu XI. 467 razložil, iz bav. *Schüssel*.
- Žímnica**, -e, s. f., zanjka za tiče (Temljine); na Cerkljanskem *žimajca* to je *žimavica* deska s pritrjenimi zanjkami iz žim v tičjo lov. Podstava je *žima*. Drugod je *žimnica* Matratze (Janežič, Erjavec v Let. 1880, 215).
- Žívo**. ‚V živo‘ kaj delati mit grossem Eifer (Temljine).
- Žížnet**, -zm, v. ipf., v knjižni slovenščini bi to bilo najbrž pisati *žížnjati*, *žížnjam*: pepel *žížnz*, tlí (Temljine). Čak. pozná *žiže* in *žiže* ignis (in der Kindersprache), Nemanić II. 18. Podstava je stsl. *žizno* Leben; *žiznovati* vivere.
- Žlémprha**, -e, s. f., vrata v podu, ki se odpirajo navzgor (Temljine). Na Cerkljanskem *žlémprha* isto; v Tržiči na Gorenjskem se govori *žlémprka* Fallthür, kakor poroča Kurnik v Sl. Bčeli III. 80. — Ta beseda je iz nemščine: srvn. *slegebrücke*, *slagebrücke* Zugbrücke; *mp* nam kaže, da je res takó, ker iz *slegetor*, *slegetür* *Schlegtor*, *Schlagthor* Fallthor (Schmeller-Frommann II. 518) bi nikdar ne dobili *žlémprka*. Tudi temeljski pomèn naše besede se bolj strinja sè *slegebrücke* kakor sè *slegetor*. ‚Loputnice‘ (Fallthüre) si je vedno misliti nameščene na navpični steni, temeljsko *žlémprho* pa pritrjeno na vodoraven pod. Po zaprti *žlémprhi* lahko gré človek po konci, po *loputnicah* pa ne.

Žličica, -e, s. f., Herzgrube (Temljine). Te besede omenjam v dokaz, da še živi v narodu. Že Megiser ima pod Hertzgrüblein praecordia *ferzhna jamiza*, *ferzhna slizhiza*, tudi Gutschmann jo pozná pod Herzgrube *ferzna shlizhiza*, in od tod jo imajo Murko, Janežič in Cigale.

Dodatki in popravki.

Ko je bila spredaj podana zbirka že postavljena, poslal mi je zgoraj na str. 2. imenovani g. Jožef Kenda, sedaj učitelj pri sv. Luciji na Tolminskem, vnovič malo zbirko neznanih besed, a zraven je tudi popravil nekaj prejšnjih podatkov. Za oboje mu bodi presrečna hvala, in Bog daj, da bi našel obilo posnemavcev med ljudskimi učitelji, duhovniki in uradniki, ki jim je dano, med narodom živeti! Namesto 80.000 besed, katere je, kakor poročajo naši časniki, v slovar zbral prof. Pleteršnik, bomo potèm kmalu dosegli okroglo število 100.000 besed!

Božjévčica (str. 6.). Na Ljubušnjem govoré v resnici *božjâkč*, *bizjâkč*, ne pa *božjâkč*, *bizjâkč*.

Brláti, -ám, v. ipf., grdó na glas jokati, tuliti; tudi govedo brlá (Temljine); v kobaridskem Kotu izgovarjajo *burlati*.

Brne (str. 7.). V knjižnem jeziku je nastaviti *brnja*, -e, s. f.

Čěselj (str. 9.). Na Temljinah ne govoré *čěselj*, ampak *čěšúlj*, gen. *čěšúlja*.

Gobrnjáv, góbrnjast (str. 12.). Poslednjo besedo izgovarjajo *gabrnást*. Potemtakem je v knjižnem jeziku prav pisati *gabrnjáv*, *gabrnjást*.

Gólkinja (str. 12.) mrmravka, t. j. ženska, ki vedno golči in godrnjá.

Gúzati se (str. 13.) pomeni povsod po Tolminskem tudi: počasi hoditi, lezti.

Jówdati, -am, v. ipf., zdihovati, klicati jov, jov' (joj) (Temljine). Glagolske izpeljave od medmetov dobivajo navadno sufiks *ka*; naš glagol kaže nenavadni *da*.

Junák biti (str. 14.). Tudi v ženskem spolu in v množnem številu ostane *junak*; ženska pravi: *nism nák nardít*, več oseb pa: *nisma nák nardít*.

Kahláti, *kahláti se*, -ám, v. ipf., močno kaditi se; *zakahláti* (Temljine).

Klasníca (str. 15). Na Temljinah povdarjajo v resnici *klásnica*. **Kólk**, *kólka*, s. m., (izg. *kùk*), podpora, da se kaj ne podere. Kolke rabijo sebesno pri zidanji. *Podkólkati* podpreti (Tem-

ljine). Po Tolminskem rabijo zidarji namesto *kòlk* tudi ital. besedo *ponta*, in namesto *podkolkati* besedo *pontirati*. — Nsl. *kolk* pomeni Hüfte: *kuk* perna (Habelič), *coxa posterior* (Bělostěnc), Et. Wtb. 154: *kůlka*. Mnogim hribom je imé *Kúk*, na Cerkljanskem *Kóvk*.

- Kúkovica**, -e, s. f., jamica v mizi in v lesu sploh, katero zvrtajo črvi-kukci (Sv. Lucija).
- Molzník**, -a, s. m., posoda, v katero molzejo (Sv. Lucija); drugod po Tolminskem jo imenujejo *kambáč*. *Molzník* izgovarjajo *mazník* namesto pričakovanega *mouzník*. *Múznik* je tudi priimek.
- Múzga**, *zamúzga*, -e, s. f., majhna železna kljuka, katero vtikajo v kambe pri jarmu, da se ne snamejo (Sv. Lucija); na Krasu je to *jeřlícá*.
- Obléven**, -vna, -vno, adj., aufschneiderisch; obleven je človek, ki v govorjenji pretirava (Sv. Lucija).
- Otrńiti** in *otrńiti*, *otrńem*, part. *otrńil*, v. pf., z besedo udariti, koga dobro zavrńiti (Temljine). — Prim. *otrńiti* udariti s palico ali šibo (Let. 1882/83, 221) in *utrńiti* zgoraj pod *udariti* (str. 44.).
- Pěč** (str. 26.). V kobaridskem Kotu govoré *pěču* s. f.
- Pítomen** *les* Bauholz, les za stavbe, rastoč po polji, n. pr. hrast, lipa, jesen, smreka itd. — Prim. nsl. *pitoven* zahm, durch die Kultur veredelt; na Krasu *pítan*. *Pítomen* je iz part. praes. pass. *pitomz*.
- Pomějńnik**, -a, s. m., človek, ki živi v samoti in ni vajeń občevanja z drugimi (Sv. Lucija). — Podstava je *měja* gozd, goščava, hosta, Wald, Gestrüpp, Dickicht (Let. 1882/83, 212).
- Popravljálka** (str. 30.). Da bi na Temljinah *popravljálka* bila shod in gostovanje *pred* ženitovanjem in ne *po* ženitovanji, to je, kakor mi moj svedok sedaj piše, pomota; tudi tam rabijo besedo v istem pomenu, kakor drugod po Tolminskem: „da popravijo, če bi bile kakšne navskrižnosti pri ohceti.“
- Rógljič**, -a, s. m., škrátnik, škrat (Sv. Lucija). — Podstava: *rogelj*, *rog*: der Gehörnte. Pričakovali bi sufiks *ač*: *rogač*.
- Strès**, -a, s. m., nerodno in nemarno oblečen človek: ki 'n *strès* je (Sv. Lucija). *Strès* je tudi priimek.
- Vírje**, -a, s. n., železen obroček, s katerim se kosa pritrdí na kosišče ali kósje (Sv. Lucija). — Drugi goriški Slovenci *virja*, *birja* Ring, latinsko-keltski *viria*, furl. *vièrie*, ital. *viera* itd. Levstik se v Let. 1880, str. 202. ns. zastonj trudi dokazati, da je beseda slovanska.
- Vzdígnjen**, -a, -o, adj., snéden, požrešen: vzdignjena je žival, ki mnogo sné (Sv. Lucija).

- Vzbohotáti**, *-ám*, v. pf., vzleteti, aufflattem: kokoš zbohotá. Tudi lice zbohotá, če oteče (Sv. Lucija).
- Zabrúsiti**, *-im*, v. pf., wegschleudern, sè silo vreči od sebe (Sv. Lucija). Tudi na Krasu: *zsbrysit*. Janežič pozná *zabrusiti* v pomenu verschleifen, vergeuden, verschwenden. Miklošič (Et. Wtb. 22: brusi) ima: nsl. morje vankaje brusi blato (Crell), bolg. *brusja* poma decutere, rum. *bruši* jaculari. Prim. tudi na isti strani podstavo *brosi*: mr. *brosyty* wegwerfen, vr. *brositb* vreči.
- Zahalabéciti**, *-im*, v. pf., zapasti; zahalabečena žival (Sv. Lucija). Temna beseda.

(Ponatisek iz letopisa Matice slov. 1892.)

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS.SI

00000290594